

EGY AZ ISTEN

Unitárius Közlöny

KOLOZSVÁR, 1888–1948/1990. • 27. (87.) ÉVF. • 7. SZÁM • 2017. JÚLIUS • ÁRA: 2,50 LEJ

Fotó: Czire Alpár

Egyedül vagy magányban

• Egyedül szeretnék lenni, mondjuk. Máskor így sóhajtunk fel: olyan magányos vagyok!

Vajon mi is az egyedüllét, ha egyszerre vágyjuk és irtózunk tőle? Vizsgáljuk meg: mit érez a *magányos* farkas? Hát a kisujjunk, amely *egyedül* van?

A nyelv, ha figyelünk, segít.

Aki *egyedül* van, tudja, hogy lenne kihez fordulnia, de értékes számára az egyedül töltött idő, amit magára, lelkére fordíthat.

A *magány* azonban kínzó, mert a bensőségesség, a szeretet,

a valahová tartozás hiánya váltja ki. Gyötör a „miért éppen én” kérdése, félünk, hogy soha nem lesz másként. És beszippan a szomorúság, tán észre sem vesszük a mezők vadvirágait, a nyári eget, holott az ugyanúgy felderül egyedül levőkre is, mint a magányosokra. Pedig a mi döntésünk, hogyan érezzük magunkat.

Lássuk meg a felénk küldött segítséget, saját erőnket, a mosolyt, az ünnepet, a létezés áradó melegségét – a Teremtő is értünk fárad!

A tartalomból:

A tökéletes magány

5

Századunk betegsége: az önelmagányosítás

6

A rög titka

12

Ötödször nyíltak a kapuk

17

„Tanoda, tanoda, vasárnapi tanoda, ki a csoda jár oda?”

21

„Jobban boldogul kettő, mint egy: fáradozásuknak szép eredménye van.” (Préd 4,9)

EGYHÁZUNK HÍREI

● **Európai alapból nyert pályázati pénzből, 6,52 millió lejből felújítják a nagyajtai vártemplomot**, annak tornyát, a templomot övező várfalat, bástyákat, a vártemplom környékét. 2016-ban Fekete Levente lelkész benyújtotta a gyulafehérvári Központi Regionális Fejlesztési Ügynökséghez azt a pályázatot, amelyet a Regio Consult pályázati iroda készített el, s amely a műemlék vártemplom felújításának anyagi fedezetét igyekezett előteremteni. A nagyméretű beruházásról szóló támogatói szerződést június 13-án írta alá a lelkész és ifj. Barabás András gondnok, illetve Simion Crețu, a Központi Regionális Fejlesztési Ügynökség igazgatója az ügynökség gyulafehérvári székhelyén. A felújítást 2021 májusáig kell elvégezni, 6,21 millió lejt a gyulafehérvári hivatal fedez, a fennmaradó rész az egyházközség önköltsége. A pályázat összeállítása hatvan-ezer lejbe került, amit az egyházközség állt.

● **Június 6–11. között került sor Krakkóban arra a konferenciára és tanulmányútra, amelynek témája a 16. századi lengyel sociániánusok történelme volt.** A szervező az Unitárius Univerzalista Tanács részéről Jay Atkinson ny. egyetemi tanár és lelkész, a házigazdák a maroknyi lengyel unitárius közösség képviselői voltak. A résztvevők az Amerikai Egyesült Államokból, Nagy-Britanniából, Németországból, Lengyelországból és Erdélyből érkeztek.

A résztvevők megtekintették a sancigniói, ludyniai, kolosyi, cieszkowyi sociániánus kápolnákat, bejárták az elpusztított sociániánus város, Raków területét, illetve Krakkó sociániánus történelmi emlékhelyeit, Luslawicében megkoszorúzták Fausto Sozzini anti-trinitárius gondolkodó sírját.

● **Június 12-én a székelykeresztúri Berde Mózes Unitárius Gimnázium BEMUGRI színjátszó csoportja** bemutatta Mircea Eliade *A lányoknál* című darabja alapján

készült *A fénybe* című előadását. Rendező: Kakucsi Áron Attila.

● **Június 17–18-án tartották meg a gyergyószentmiklósi unitáriusok a IV. Libáni Közösségi Napokat.** A rendezvény első napján Ivóban meglátogatták a vadasparkot, majd kora este megérkezve Libánba, közös vacsora után esti áhítatot tartottak, a tábortűz mellett közös éneklés következett. A vásárnapot közös tornával kezdték a résztvevők, amelyet Bencze Katalin gyergyószentmiklósi fitness-oktató vezetett. Ezt követte a reggelikészítés, majd délben szabadtéri istentiszteletet tartottak. *Fő az egészség* címmel Simon Katalin Emese családorvos és Székely Dorottya dietetikus tartott előadást az egészségmegőrzéssel kapcsolatosan. Ebéd után a közösségi napok elmaradhatatlan részeként közösségépítő játékokban vettek részt. Az eseményt Hargita Megye Tanácsa támogatta.

● Az egyesült államokbeli Starr King lelkészképző intézet **Balázs Ferenc-ösztöndíjára** meghirdetett pályázatot a 2017–2018-as tanévre **Bodor Lídia Emese** nyerte el, aki ősztől kezdi tanulmányait Berkeley-ben (Kalifornia).

Egyházköri hír

● **Székelykeresztúri Egyházköri Június 10-én az énlakai, a firtosmartonosi és a firtosváraljai egyházközségek szervezésében került sor a III. Firtosi Egyházköri Találkozóra a firtosi kilátónál.** A találkozóznak mintegy 700 résztvevője volt.

Halottaink

Elekes Huba, a miskolci egyházközség gondnoka, életének 56. évében május 26-án tragikus hirtelenséggel elhunyt. Temetése június 6-án volt Miskolcon, a diósgyőri temetőben. A temetési szolgálatot Kriza János lelkész végezte, a sírnál Kászoni Kövendi József püspöki helynök mondott búcsúbeszédet. Elekes Huba 2004-től, a miskolci gyülekezet megalakulásától egészen haláláig végezte

gondnoki szolgálatát. Ezen kívül tagja volt a Magyarországi Egyházkerület Egyházi Képviselő Tanácsának és az Unitárius Alapítvány kuratóriumának is.

Szabó Erzsébet, az Unitárius Püspökség volt számvevője, Szabó Dezső lelkész özvegye, életének 88. évében, június 17-én elhunyt. Kolozsváron született 1929. augusztus 13-án, házasságából három gyermeke született: Erzsébet, Emese és a néhai Enikő. Az Unitárius Püspökségre 1960-ban került, amikor három kicsi gyermekével el kellett hagynia férje korábbi szolgálati helyét, Nagyajtát, ugyanis Szabó Dezső lelkész 1959. január 6-án letartóztatta a román állambiztonság, s hosszú börtönbüntetésre ítélték. Temetésére Kolozsváron, a Házsongárdi temetőben került sor június 21-én. A szertartást Rácz Norbert Zsolt végezte.

Június 20-án életének 88. évében elhunyt özvegy **Bálint Ferencné** volt kolozsi tiszteletes asszony, **született Kertész Éva**. Június 23-án kísérték utolsó útjára a kolozsi ravatalozóból a temetőbe. A szertartást Farkas Dénes ny. lelkész-esperes végezte. Az elhunyt végakarata szerint a megemlékezés adományait a kolozsi unitárius templom orgonájának javítására fordítja a gyászoló család.

Pályázatok

● A Magyar Unitárius Egyház Képviselő Tanácsa a 2018-as emlékvé alkalmából pályázatot hirdet szépirodalmi alkotások (vers és próza) létrehozására.

● A Magyar Unitárius Egyház pályázatot hirdet a vallásszabadság emlékművének megvalósítására. A pályázat célja a vallásszabadság törvénye kihirdetésének emléket állító nonfiguratív, kortárs művészeti nyelvezetnek megfelelő köztéri alkotás elkészítése.

Részletek a Magyar Unitárius Egyház honlapján találhatóak (<http://www.unitarius.org/data/eue/show.aspx?docid=8486>).

LÉLEKKENYÉR

Szüniidőben...

Hétköznapi autózásaim során arra lettem figyelmes, hogy munkanapokon leginkább egyedül utazó autósokkal találok szembe magam... Hétfégenként vagy a szabadságolások során – amelyekből a hosszú hétvégék és ad hoc vakációk országában van bőven – megtelnek az utazódobozok ide-oda igyekvőkkel. Ez az egyszerű tapasztalás támasztotta bennem azt a gondolatot, hogy világunkban legtöbbször éppen fordítva élünk: a munkaidőben embertársainktól elkülönülve tevékenykedünk, míg a szüniidőt, belső töltekezésre kimért időnket telezsúfoljuk, megszerkesztjük, intenzíven éljük.

Munkaidőben „elvagynak”, míg a szabadidőben, az exkluzív élményeket keresve, arra törekszünk, hogy körülöttünk – divat szerint – minden „föhangosodjék”. Úgy érzem, hogy félreértelmeztük az önmagunkra maradás szükségletét! A munkaidőben, az embertársaink iránti szolgálatban együttérzéssel, tettekésséggel és nyitottsággal kellene jelen lennünk. A pihenőidőben vissza kellene tudjunk vonulni, meg kellene tudjuk élni azt a termékeny és építő jellegű magányosságot, amely feltölt.

Egyre kevesebb az olyan munkahely, hétköznapi élettér, ahol ember és ember között igazi munkakapcsolat, önzetlen cselekvés van. Társadalmi környezetünk leginkább önállóságra, személyi autonómiára nevel. Mintha arra születünk volna, hogy egyedül is boldoguljunk! Pedig „Arra születünk, / hogy tiszta szívvel szeretessünk, / boldogok legyünk, / boldogok legyünk” – éneklék a *Képzelt riport egy amerikai popfesztiválról* c. musicalben. Az „egyedül hajtó” habitusból származó elő-

nyünk az, hogy eredményesek, jól felkészültek és felszereltek lehetünk. Az „egyedül is boldoguló” logika mentén azonban sokszor magunkra maradunk. Ha egyedül akarunk boldogulni, akkor ne csodálkozzunk, ha természetlen magányba sodródunk.

„...a te Atyád pedig, aki látja, amit titokban teszel, megjutalmaz majd téged.” (Mt 6,6b)

Amikor az együtt elvégzett munka öröme helyett az egyéni eredményesség és munkaképesség elve dominál falun és városon egyaránt, a nyári szüniidő, a nagyvakáció és a szabadságok ideje nagyszerű alkalmat kínál arra, hogy elgondolkozzunk, lelkünkben rendet teremtsünk, és igazi kapcsolatokat létesítsünk önmagunkkal, a teremtett világgal és szerethető embertársainkkal.

A szüniidő a termékeny csend és magány ideje, mely arra való, hogy testünket-lelkünket eltöltse a jól végzett munkánkra való visszagondolás öröme, hálája. A szüniidő arra való, hogy meghalljuk a szívünk hangját, szavát, hogy: „Arra születünk, hogy tiszta legyen még a szívünk, / s játszunk még tovább, / játszunk még tovább.” (A *Képzelt riport... zárósora*)

Ne féljünk a csendtől, a meghitt, szűk körű együttlétektől! Ne féljünk a nagyszülők, az unokatestvérek, a rokonok és szomszédok társaságától! Nem idejét múlt vakációs közegek ezek a szeretetközösségek! Kalandra fel! Vár a mező, esőzés után a gombát növesztő erdő, a forrás, a patakpart, a terebélyes tölgy árnyéka, a málnás, a nyárialma-fa... az a sok-sok kis milió, amelyet nem hirdetnek a

SOLYMOSI
ALPÁR

reklámokban. Hiszem, hogy a lelkünk mélyén mindig megtaláljuk a helyes irányt! Mindössze le kell törölni így, nyár derekán a lelki iránytűnek az üveglapját, amelyet a hétköznapi vívódások, kételyek és megpróbáltatások pora szállt meg. Nyáron jut időnk arra, hogy

rendbe tegyük halászbótunkat, megjavítsuk biciklinket, elővegyük és feljavítsuk a szabadidőnket színesítő felszereléseket... hiszen időnk a lelkünk harmóniájának megszólaltatására is.

„Hol a csend mostanában?” – kérdi a nemrégiben elhunyt író, Jókai Anna *A mérleg nyelve* c. esszéjében – „...oly nehéz megszerezni a belső csönd kegyelmét... Mert a belső csend a legfontosabb. Az ordító világ közepette a lélek egyenletes, alig borzoló hullámmozgását megteremteni; azt az életérzést, hogy Énünk legbelső titokszobáját nem rombolhatja össze semmi... Nem a hangok csodás birodalmát támadom, Isten ajándéka az a maga helyén.... Csak a szünet nélküli harsogás a bántó: mindig, mindenben a mérték hiánya.”

Az evangéliumban olvassuk, hogy: „Te pedig amikor imádkozol, menj be a belső szobádba...” Jézus ebben a tanításában az imagyakorlatunkat orvosolja. A fohász ideje nem lehet publikus esemény, hiszen nem a közönségnek szól, nem kifele irányul, hanem a lélek arra való törekvése, hogy együtt rezonáljon, gondolkodjon a teremtő és gondviselő Istenével. Az ima is a termékeny magányosság ideje! Még akkor is, ha templomban, kö-

zösen imádkozunk, akkor is intimitásra, zavartalanságra, meghittsége törekszünk. Ez a fajta evangéliumi igényesség és irány kiterjeszhető a szünidőkre, szabadságolások idejére is, arra az időszakra, amikor a belső erőfor-

rásainkat újítjuk meg. Kívánom, hogy mindenkinek legyen alkalma a vakációban arra, hogy kilépessen a szünet nélküli harsogás világából és pihenése, elcsendesedése, termékeny magányossága mentén jusson el a lelket tápláló,

igaz élmények tapasztalásáig. Érintsék fülünket lelki épülésünkre a nyár hangjai, Isten teremtett világának csodálatos hangzásvilága: tücsökciripelés, kakukkszó és harangjaink hosszan úszó bim-bamja.

Hogylétünkről

MOLNÁR IMOLA

• Tudjuk, milyen érzés, de nem szoktunk beszélni róla. Ha találkozunk ismerőssel, baráttal, kollégával, és megkérdezi, hogy vagyunk, sosem válaszolunk így: „Képzeld borzasztóan magányos vagyok...” Inkább szépen becsomagoljuk az érzést néhány (mások számára még vonzóan is tűnő) gondolatba, és azt mondjuk: „Jól, köszönöm, jól. Mostanában csendesen.” „Végre van időm magamra” (*mert közel s távol egy lélek sincs*), vagy: „Olvasgatok (*legalább telik az idő*), sétálok nagyokat (*legalább látok embereket*), bepótoltam az elmaradt dolgaimat (*csupa apró-cseprő semmi-séget, ami eddig fel sem tűnt*), szóval igen, jól vagyok. (Aham... persze...)”

S hogy a beszélgetés másik résztvevője benne ragad-e a „de jó neked” érzésben, vagy gyanússá válik neki ez a nagy jóllét, az egy másik kérdés. Rejtgetjük magányunkat, mintha szégyenletes lenne. De nem az. Meglehet, irtóznak attól, hogy szánakozzanak rajtunk, vagy félünk, hogy elviselhetetlennek hisznek, tartunk tőle, ha valaki keresni is kezdi a társaságunkat, csak sajnálatból, kötelességtudatból teszi, az pedig megalázó...

Magányosnak lenni, beismerni és fölállalni nem szégyen, és nem megalázó, és nem billog a homlokunkon. Egy állapot, egy helyzet, amiben épp vagyunk, akár egyes emberként, akár közösségként. Mert bizony egy közösség is lehet magányban, s nem kizárólag azokra gondolok, akik szórványban vannak, bár mi (például itt, Nagy-

váradon) talán erősebben érezzük, s bátrabban vállaljuk fel (?) magányunkat. A fentiek egy egész közösségre is ugyanúgy érvényesek, mint egyetlen emberre. Ha megkérdezik, hogy vagyunk, mosolyogva mondjuk „Jól, ahogy lehet, a magunk csendjében, tudjátok, hogy van...” (*pedig egyáltalán nem biztos, hogy tudják*).

Mitől félünk? Pontosabban mitől félünk jobban? A magánytól mint állapottól vagy önmagunktól, hogy nem tudunk mit kezdeni vele? Nagy, fojtogató mumusnak látjuk az egyedüllétet, amely a lassú, de biztos felörlődést hozza. Mi tagadás, van egy ilyen oldala is, de a magány valójában sokarcú. Ahogy apró darabokra képes hullni benne az ember és a közösség, éppúgy képes építkezni is belőle.

Akár szórványban levő gyülekezetről, akár olyan unitárius emberről legyen szó, aki távol van tömbközösségeinktől, akár olyan unitárius tömbben élő gyülekezetről, amely valamiért elszigetelődött, az egyedüllét kihívásai próbára tesznek. Vagy feloldódunk a közegünkben, vagy épp az elzártságunk hoz felszínre egy olyan ragaszkodást, amely erősebbé tesz, mint valaha voltunk. Sokan vagyunk, akik nem tudunk közvetlen környezetünkben nagyközösségi unitárius életet élni, de ez épp a másokkal, például szomszédos településeken élő unitáriusokkal való folyamatos érintkezés és együttlét révén erősíti meg önazonosságunkat, hagyományaink

ápolását (s gondoljunk bele, hogy olyan híveink is sokan vannak, akik semmilyen gyakorlati kapcsolatot nem tudnak fenntartani hitestvéreikkel, mert egyszerűen olyan környezetben élnek, ahol közel s távol nincs unitárius jelenlét).

Mégis, itt, ahol, és úgy, ahogy, de vagyunk! Igen, sokszor magányosan, vágyva arra, hogy bárcsak ne mi lennénk egy csepp egy idegen tengerben, bárcsak 100-150 km-rel közelebb lennénk hozzátok, bárcsak kevesebb gondunk lenne, bárcsak kevésbé lennénk magunkra, és bevalljuk, és nem szégyelljük: van idő, amikor egyedül érezzük magunkat. De van még több olyan idő, amelyben épp magányunk és egymásra utaltságunk kelti életre az emberi szeretet, áldozatvállalás, odaadás, ragaszkodás, hit és élni akarás olyan mélységeit, szépségeit, amelyeket csak az egyedüllét képes életre hívni.

Lélekben és gondolatban mindig érezzük és tudjuk, hogy Isten ölelése szorosán összeköt veled is, kedves Olvasó (*meglehet, sosem találkoztunk*), ám néha épp a magányunk ösztönöz legerősebben, hogy még inkább akarjunk tartozni hozzád.

Nem állítom, hogy kifejezetten jó bárkinek is a magány, de hiszem, hogy érdemesebb elfogadni és kiaknázni, mint egy életen át félni tőle.

Szóval ma is dolgozunk, sétálunk, találkozunk, imádkozunk... kicsit magányosan... de azért jól vagyunk... őszintén...

A tökéletes magány

SIMÓ MELINDA

• Magányos az a gyerek, akinek szüleinben annyi minden zajlik, hogy már nem jut energiájuk önmagukon, hétköznapi robotjukon kívül másra is figyelni. Figyelnek a párkapcsolati konfliktusaikra, a karrierjükre, munkahelyi konfliktusaikra, az őket érő veszteségekre... – ezt a gyerek megérzi és visszavonul.

Magányos a párját elveszítő idős ember, mert tudja, az együtt eltöltött idő szavak nélküli egyetértést formált, és erről nincs miért, nincs akinek mesélnie.

Magányos a baráti kapcsolatuk elromlását megérteni akaró, majd tisztázását negyvenegy éven át váró kapitány, Márai főhőse.

Magányos a testi fogyatékkal küzdő, aki azt nézi, hogy ami másnak megadatott, számára miért hiány.

Magányos a zseni, mert többet és másként lát a világból, és érzi, hogy képtelen a többletet átadni úgy, hogy akkor és ott megértsék.

Magányos az, aki belső történéseit rendezni szeretné, mielőtt a külvilág fele közvetíteni próbálja ezeket. A nagy vallásalapítók ilyen belső megtisztulást szolgáló magányait sötét évekként emlegetjük. Nincs adat, hogy ezekben a visszavonult időszakokban Buddha, Jézus konkrétan hogyan töltötte idejét, ám a végeredményekre vallások épültek.

Magányos az, aki övéitől, ismerős környezetétől elszakadt, és egy új, más szokásrendszerben kell újra megtalálnia a helyét.

Látjuk tehát, hogy a magány mindig és minden életkorban ott lehet, mégis tabutéma. A mai világunk egyik jellemzője a magány-űzés. Szinte pánikrohamot kapunk, amikor olyan helyre kerülünk, ahol nincs térerő, ahol elérhetetlenné válunk a külvilág számára.

Próbálkozzunk együtt a magány megszelídítésére, hiszen

Saint-Exupéry óta tudjuk: „az ember csak azt ismeri meg igazán, amit megszelídít”.

Az egyedüllét magányt is jelent? Félelmetes a magány? Milyen a magány? Ha képileg ábrázolni kellene, hogyan tennéd? Mikor érezted magad életedben először magányosnak? Mikor érezted magad legutóbb magányosnak? Ha úgy érzed, elborít a magány, mit teszel? Szeretsz-e egyedül maradni? Választottad az egyedüllétet, vagy rád kényszerítette az élet, a sors? Ha sokat voltál egyedül, vágyod annyira a társas létet, hogy kilépj a megszokottból?

Fejlődéstörténetünk során nagyon tiltakozunk, amikor az anyukánk kezd otthagyni minket nagyszülőknél, oviban, néha még az iskolában is... hiszen benne fejlődni, majd mellette lenni az, ami a csecsemőnek megszokott. Kisgyerekkorunk jól ismert félelme a szeparációs szorongás, a magára hagyatottságtól való félelem, amely sokszor hasfájásként, fejfájásként, sírásként jelentkezik. Aztán ahogy egyre több időt töltünk egykorúak társaságában, rájövünk, hogy vannak, akiket a társaság felvillanyoz, lelkesít és ragyogtat, és vannak, akik csendet keresve elhúzódnak egy kis zugba játszani. Jung kifele és befele fordulóknak nevezte őket.

Aztán ha önismereti vágyunk után járunk, egyszer csak felfedezzük, miként emeljük lelki falainkat, hogy megvédjük, átadásra előkészítsük igazi lényünket, annak, akinek József Attilával mondhatjuk: „falam ellened örök omlás”.

Úgy vélem, kellene a falak, kell az önként választott magányosság, kell a bátorság az életben ránk szakadó magányosságból való kilépésre.

Szabó Magda *Ókút* című önéletrajzi regényéből összegzek egy részletet, amelyben a magány félelmetes arca jelenik meg. Gyerek-

ként az író rendszeresen találkozott felnőttekkel, közülük az egyik a kis osztrák ezredes, akit nagyon megvetett, mert gyakran hallott az aradi tizenháromról, akiket az osztrák császár végeztetett ki. Tipikus gyerekgondolkodásra vall, hogy érzéseit rávetítette az egyetlen osztrákra, akit ismert, azaz a kis ezredesre. Bármennyire próbált közeledni felé a kis ezredes, ő annál visszautasítóbb volt: az osztrák katona rájött a cukrászdában, hogy a kis Magda kívánta a süteményét, amelyet csak hetente egyszer engedhetett meg magának, ennek ellenére önzetlenül átadta a gyerekeknek. Ahelyett, hogy örömmel elfogyasztotta volna, hozzávágta a süteményt a kis ezredeshez. Gyerekként hőstettnek élte meg, hogy végre visszafizethetett valamit az osztrák megtorlásokért. Felnőttként azonban rájött, hogy az érzések nemzetfelettiek: „Nagyon kicsi voltam még, de anynyi mindent megéreztem – hogy nem éreztem meg a kis ezredesről, hogy kövér kutyáján kívül még más is ott lépked mellette-mögötte, az, amitől már akkor, kisgyerekként is, szinte a háborúnál is jobban irtóztam: a tökéletes magány.”

Mi vajon felismerjük-e a tökéletes magányt? Felismerjük-e, hogy azok az előítéletek, amelyekre neveltek, olykor érzésvakká tesznek?

Mentél-e oda egy új kollégához, osztálytárshoz, szomszédhoz megkérdezni, hogy honnan jött? Észrevetted-e a magányt egy serdülőn vagy egy idős emberen? Volt-e lehetőséged visszalépni a társaságból, hogy feldolgozz egy-egy lelki történést?

Talán a következő szándékosan választott egyedülléted során végiggondolod, hogy közvetlen környezetedben tudnál-e egy kis magányszelídítő cselekedetet végrehajtani...

Századunk betegsége: az önelmagányosítás

NAGY GIZELLA

Bevezető történet

Juli néni a falunak abban a végében lakott, ahol a házak véget értek, és ahonnan az út a szőlősökbe, az erdőbe, a faluba és a temetőbe vezetett. Mindenik kitaposott út volt, de a legközelebbi szomszédig mégsem láthatott. A hangjával sem érthette el őket. Jó tízpercnyi járásra volt a legközelebbi szomszéd is, pedig valamikor a kaput csak pár lépés választotta el a szomszéd ajtajától. Amikor kinézett az ablakon, vagy kilépett az ajtón, csak fákat és utakat látott. A faluba vezető úton téli reggeleken csak az ő lába nyoma vert utat. Egyedül élt, de nem volt magányos. Kiszolgáltattott volt a rossz szándékkal közeledőknek, mégsem félt. Soha nem panaszkodott. Csak akkor költözött a gyermekeihez, amikor fizikai állapota hanyatlani kezdett, és már nehezen tudta magát ellátni. Én is megkérdeztem tőle, mint sokan mások, hogy mi tartja ott a vadonban egyedül? Rossz volt a kérdés. Azt válaszolta, hogy a természet nem vadon, és aki hisz Istenben, nincs egyedül. Aztán valami olyant is mondott, hogy az emberek csak mondják, hogy hisznek, közben a lelkük valahol máshol jár. És azt is mondta, hogy ő szereti az állatokat, a madarakat, az évszakok változását, hogy még óra sem kell neki, minek az! Vasárnap hallja a harangokat, és ő csak onnan, a templomból nem akar elkészni. Juli néni számomra megfajthatetlen vallási csoda volt. Egyedül élt, mégsem volt magányos.

Önelmagányosítás

A magány olyan, mint a stressz. Szükségünk van rá. Csak a magunk csendjében találjuk meg azt a legbelső hangot, ami a lelki békénk biztosítéktáblájának legfontosabb kapcsolója. A 21. század embere, ha tájékozódni akar, nem a könyvespolc vagy könyvtár ajtaja felé irányul, hanem a számítógép felé. Itt mindenre megtalálja a választ. „A világbeli eseményeket úgy értelmezzük, hogy megtanuljuk átalakítani őket egy belső elbeszéléssé” – mondja Pléh Csaba, a neves pszichológus. Lassan már nem a megtapasztalt valóság lesz elbeszéléseink témája, hanem a virtuális világ információáradatának sodrásában alakítjuk az elképzeltet saját történeteinkké. Sokszor már képtelenek vagyunk elgondolkodni azon, hogyan kellene kiszűrni a szemetet ebből a szédítő koktélból. Legtöbbször szinte kivetítjük a keresett választ, hiszen mindenkinek mindenről van valamilyen elképzelése. Ha találunk egy olyan bejegyzést, ami a mi feltételezésünket megerősíti, nem számít, kitől vagy mennyire hiteles

forrásból származik, de mert minket erősít meg, azonnal elfogadjuk, sőt terjeszteni kezdjük. Még ez sem baj, de megtörténhet, hogy a családban vagy társaságban egyedül maradunk a saját feltevéseinkkel, bár világhálós forrásokkal támasztjuk alá. Ha meg sem próbáljuk a többiek állításainak igazát megvizsgálni, nagyon könnyen az elszigetelődés, a magány csapdájába esünk. Az lesz életünk vezérgondolata, hogy minket sehol senki nem ért meg, nekünk soha senki nem ad igazat. És az állításunk meggyőződésünkkel válik. Utána jöhet a befele fordulás, a depresszió. Ez csak egyik módja az önelmagányosításnak, ami talán inkább a középkorúakat fenyegeti.

Önelmagányosítás virtuális közösségben

Egy másik módja az önelmagányosításnak a virtuális társasjátékok világa. Ilyen a My Talking Angela, a My Talking Tom vagy a Pou közkedvelt virtuális játékok. Ezek a játékok nem hasonlíthatók a Kék bálnához, tulajdonképpen megszemélyesített állatokról van szó, „akiknek” szükségük van valakire, aki törődik velük. Sok időt, teljes odafigyelést, gondoskodást igényelnek. Még azt is mondhatjuk, hogy ez nagyon jó, hiszen megtanulja a gyerek, mit jelent a gondoskodás, a másokkal való törődés. A nagyon fiatal generáció jelentős hányada ilyen és ehhez hasonló virtuális társasjátékok függőségében tölti napjait. A szülő örül, ha a gyermeket maga mellett, biztonságban tudja. Elhitei magával, hogy csak az utca vagy a szórakozóhelyek veszélyeztethetik a gyermek biztonságát. Pedig az ilyen otthonbiztonság elmagányosodáshoz, függőséghez vezethet. A gyermeket lekötí, sőt jól érzi magát. Vajon a játék pszichológiai szakértői századunk népbetegségére, az elmagányosodásra találták ki, illetve támogatták ezeknek a játékoknak a piacra kerülését?

Vajon előre látták, hogy aminek ellenszereként kitá-
lálták, épp abba taszítják a használóját? Vagy talán ez
volt a cél? A valós közösségek megtartó ereje nélkül
manipulálhatóbbá válik az ember. A virtuális közös-
ség elsősorban a játékra korlátozódik, a játékosok
nem ismerik egymást. Meglepődnek, amikor kiderül,
hogy osztálytársak, barátok játszanak együtt, anél-
kül, hogy tudnák. Tehát mégis van egyfajta valós kö-
zösségformáló ereje is. A gyermekek csoportokba ve-
rődve beszélgetnek iskolán belül a játékról, de azt még
nem lehet tudni, hogy ezek a virtualitásban gyökerező
közösségek mennyire válnak tartóssá hosszú tá-
von. Olvasom az egyik virtuális párbeszédet, ami ar-
ról szól, hogy van kamera vagy nincs kamera a macs-
ka szemében, amin keresztül valakik mindig figyelik
a játékosokat. Egyik hozzászóló azt mondja, hogy a já-
ték nagyon jó, csak az a baj, hogy egész nap játszani
kell. Amikor megkérdeztem a vallásórás gyermekek-
től, hogy mi a lényege ennek a játéknak, azt mondták,
hogy aranyos, érdekes, és hogy lehet nyerni. Minden-
ki elmondta, alig várja, hogy hazaérjen és játszhas-
son. Különböző szintekre lehet eljutni. Mindenki célja
a legmagasabb szint elérése. Ez még senkinek sem si-
került, mondják a gyermekek, de elhiszik, hogy lehet-
séges. Ha jól értettem a játék menetét, akkor ez a 22-
es csapdája, hiszen egy bizonyos szintről mindig visz-
szaesnek. Ha könnyű lenne eljutni, beleunnának a
játékba. De így kecsesgató a cél. Kitüntetés lenne el-
mondani az iskolában, hogy én vagyok az első, akinek
sikerült! Pozíciót jelentene! És tetszik is a játék, de re-
pül vele az idő. Észre sem veszik. Csíkszentmihályi
Mihály szerint „amikor annyira feloldódunk egy tevé-
kenységben, hogy minden más eltöri mellette, az
élmény maga lesz olyan élvezetes, hogy a tevékenysé-
get bármilyen áron folytatni akarjuk, pusztán önmagá-
ért”. Ezt nevezzük flow- vagy áramlatelméletnek, és
ha ezt megérezzük a munkahelyünkön, minden nap
boldogan rohanunk munkába. De mi történik, ha ez a
flow-érzés egy ilyen játék kapcsán alakul ki bennünk?
Függőséghez vezet? Mi történik akkor, ha az életemet
az a valami vagy az a tevékenység utáni vágyakozás
uralja, ami ezt az örömezt kiváltja? Nem lesz ez las-
san egyenlő a saját örömebe való meneküléssel?
Nem vezet ez lassan önelmagányosításhoz mind a
párkapcsolatban, mind a családban?

Önelmagányosítás a családban

Skrabski és Kopp kutatók megállapították: „ez az új,
modern kísérleti szituáció, amiben ma élünk, ez veze-
tett oda, hogy a házaspár, a férfi, nő külön munkahe-
lyen dolgozik, a gyerek harmadik helyre jár, és lassan
ágyrajáró szállássá válik a családi ház, nincsenek kö-
zös tevékenységeik.” De mi irányítja a munkát hajszó-
ló embert? A szükség diktálta pénzszerzés vagy a

pénz hatalma utáni vágyakozás, vagy a fent említett
örömezt? Általában a férfi a több pénzt kereső a
családban. De milyen áron? Ha reggeltől estig dolgo-
zik, milyen lesz a gyermekeiben kialakuló apakép?
Milyen követendő példa alakul ki a gyermekekben?
Hogy fogja leküzdeni a magányát, ha úgy érzi, az
édesanyja magányos, az édesapját csak a munkája ér-
deklí, alig van otthon, és soha nincs idejük családi já-
tékokba feledkezni? Elég vajon a rövid szabadság ide-
jére szervezett világjáró kirándulás?

Czire Szabolcs teológiai tanár egyik előadásában
azt mondta, az a jó szülő, aki úgy tudja nevelni a gyer-
mekét, hogy amikor egyedül marad, akkor sem unat-
kozik. De azt is hozzá tette, hogy ez nem számítógépe-
zést jelent.

Miképpen lehet tehát megtanítani vagy megta-
nolni, hogyan kell autotelikus – önelvű, örömteli –
családi kapcsolatban élni azért, hogy felkészíthessük
gyermekeinket az életben való örömlélésre – teszem
fel a kérdést Oláh Attila pszichológussal. Aki gyer-
mekkorában nem tanul meg játszani, ha a szülő nem
tanítja meg játszani gyermekeit, akkor felnőttként
sem lesz képes arra, hogy örömmel élje az életét, fi-
gyelmeztet Puskás Attila pszichológus. Azok a gyer-
mekkori együtt játszások, amikor egy labda, színes
üveggolyók, gombok, paszuly szemekkel malmozás
vagy közös főzés, barkácsolás töltötte ki a szabadidőt,
azokat már ómódinak, elavultnak tekintjük. Vagy
említhetném a mesélésekbe feledkezést anya, apa
vagy nagyanyó, nagyapó ölébe bújva. Mert mi lesz
akkor, ha egyszer majd hosszú időre nem lesz villany?
Ez nem egy világegéstől való félelem előrevetítése, ha-
nem annak a kreativitásának a féltése, amit az álta-
lam is kedvelt modern technika lassan kiszorítani lát-
szik az új generációk életéből, de ami adott helyzetben
életmentő lehetne. Amit még nagyon fontosnak tar-
tok a családban, „soha ne szidjuk egymást, legfeljebb
mutassuk ki az érzelmeinket, akár a negatívát is. Le-
gyünk egymás felé áttetszőek” (Puskás). A szakember
azt is kiemeli, hogy merjük megdicsérni egymást.
Mutassuk ki a másik felé az elismerésünket is, ne csak
a negatív érzelmeinket.

A családban az önelmagányosítás több síkon jöhet létre. Gyermek a szülővel, férj a feleséggel, vagy az idős szülővel együtt töltött minőségi idősíkokra gondolok. Az idős szülővel majdnem ugyanaz a folyamat játszódik le, mint ami a gyermekeinkkel. Sok a dolgunk, elfoglaltak vagyunk, nincs idő csevegni. Nincs idő leülni, mesélni vagy játszani valamit. Nincs idő végighallgatni az idős szülők történeteit, csak miután már nincsenek, érezzük meg hiányukat, vagy akkor kapnak jelentőséget ezek a történetek. Puskás felhívása az idős szülőkre is érvényes. Ne szidjuk őket. De ha valamit jól csinálnak, dicsérjük meg őket. Adjunk esélyt, hogy érezzék, szükség van rájuk, fontosak nekünk. Vigyázzunk arra, hogy ne érezzék magukat magányosnak népes családjukban.

Összefoglalás

Ki a magányos ember? Aki egyedül él? Nem, de ő is lehet. A bevezetőben szereplő Juli néni évtizedeken át élt egyedül, de soha nem érezte magányosnak magát. Megtalálta a hangot Istennel, a természettel, saját életével. Nem a másik hiányán kesergett, hanem felismerte a mindennapok örömét. Egyedül élt, de Istennel való beszélgetéseinek a lényege nem a kötelező esti, reggeli vagy bűnbocsánatért esedező ima volt, hanem az a fajta belső társalgás, ami szerintem a hit lényegét jelenti. Bár nem látta, mégis érezte, hogy ott van vele, és fogja a kezét, vagy felemeli, még mielőtt elesne.

A 21. századi gyermek? Nem, de ő is lehet. Lehet magányos a családban élő gyermek, ha a szülők idejének nagy százalékát a kenyérkeresés tölti ki. Ha a szülő munkamániás vagy csak túl sokat vállal valamilyen cél érdekében, ha nem leli örömét a játékban, a gyermek nem tanul meg felszabadultan, valós közösségben játszani, inkább virtuális közösségi magányba menekül.

A 21. századi idős szülők? Nem feltétlenül, de ők is lehetnek. Szabó Magda *Pilátus* című könyvében nagyon szépen fogalmazza meg az öreg szülő magányát gyermekei családjában.

„Az öregasszony, aki minden géptől félt, különös módon barátkozott meg a hűtőszekrényvel. Rájött, hogy a motornak állati hangja van, morog.” Utolsó állata egy Kapitány nevű fehér nyúl volt. Ezért a hűtőszekrényt lassan Kapitánynak tekintette és beszélni kezdett hozzá. Megtörtént a baj. Kiömlött a meggyeletes a hűtőben és ő elkezdte kitararítani. Iza lánya megszidta, mert a gép nem volt áramtalanítva. „Attól fogva nem barátkozott a hűtőszekrényvel, kétségbeesetten próbálta kitalálni, mit kell vele tennie, hogy úgy tudja ő is kezelni, mint más, de Izának sose volt ideje elmagyarázni a gép szerkezetét, és a kalauz feleségétől restellte megkérdezni. Soha többé nem nyúlt hozzá azzal az önfeledtséggel, mint azelőtt, csak üldö-

gélt mellette, s hallgatta biztonságos, jóindulatú morogását.” Totyogó öreg szüleink sokszor állnak meg olyan helyen, ahol nekünk épp el kellene rohanni. Utban vannak. Aztán sokszor szórják tele morzsával a szobát, a konyhát vagy öntik ki a kávé, a levest, vagy szórják ki a cukrot. Az is megtörténik, hogy ülnek a sötétben és majszolják a reggelit, mire mi felháborodunk, hogy már megint nincs felkapcsolva a villany. Pedig amikor kórházba kerülnek, rohanunk hozzájuk reggel-délben-este, mert hiányoznak. Hiányzik a totyogásuk, a tasak zörgetése, a rosszkor tett megjegyzés vagy a kifuttatott tej szaga, és talán vádoljuk is magunkat. A gyermeknevelésnek a szülői példa által önelmagányosítás-megelőzési szerepe is van. Az egymással párban élés minőségi mutatója szolgáltatathat pozitív modellt vagy elrettentő példát a minket követő generációknak, gyermekeinknek. Ugyanakkor az idős szüleinkhez való viszonyulásunk lesz példaadó gyermekeinknek a hozzánk való viszonyulásukban.

Az, aki elvált? Nem, de ő is lehet. A válások okozta elmagányosodás külön fejezetet igényelne. Sok statisztikai adat támasztja alá azt, hogy az elvált férfiak körében sokkal magasabb az elhalálozások száma, mint a nők esetében. Mégis egy olyan vallomással szeretném befejezni a magány kapcsán lejegyzett gondolataimat, amit többszörösen elvált kedves barátunktól hallottam. Megkérdeztem tőle, hogy annyi keresés után nem rossz így, egyedül? Hiszen futnak az évek és lassan a hanyatlás útjára lépünk. Azt válaszolta, hogy soha nem jut eszébe, hogy mi lesz, ha megromlik fizikai vagy szellemi állapota. Nem tervez olyan hosszú távra. De ha már a magányról kérdeztem, őszinte lesz. Borzasztó, ha az ember magányosnak érzi magát, és egyedül van. De nem akkor a legelviselhetlenebb, amikor szomorúak vagyunk. A magányban az a legborzalmasabb, amikor nincs kivel megosztani az örömet! „Érted? Amikor az ember szárnyakat kap, és szeretné világgá kiáltani a boldogság érzését, és rájön, hogy valójában nincs senkije, akivel őszintén, felszabadultan együtt tudna szárnyalni a szédítő örömben, na ez az igazi magány!”

Generációk – Czire Alpár felvétele

HITFORRÁS

Unitárius hitfelfogásom

TÁMBA RENÁTÓ

Egyszer, még régen, amikor apámmal a vallásról beszélgettünk, megvallotta, hogy ő hisz Istenben, de nem a római katolikusok Istenében, aki rettegésben tartja híveit, és aki diktátorként uralkodik fölöttük. Apám szeretetteljesnek és megbocsátónak képzei az ő Istenét. Egy barátom egyszer azt mondta nekem, hogy szerinte a keresztény vallás egy monoteista diktatúra; ő azonban már nem keresett alternatívát erre az istenképre. Neki nem volt saját Istene, s nem hitt abban, hogy létünk véletlennek tetsző eseményeit a világ szellemi lényege ruházza fel törvényszerűséggel. Nihilista volt: úgy vélte, hogy életünk nem tart semerre, nem több céltalan sodródásnál. Én azonban, bár nem kaptam vallásos nevelést, már gyerekként sem tudtam elképzelni, hogy a természet folyamatait ne tartaná össze egyfajta egyetemes energia, világlélek... vagy a vallás nyelvén szólva: Isten.

Úgy éreztem, hogy cselekedetünket ez a mindenütt jelen lévő, mindent átható univerzális értelem ruházza fel céllal és erővel, s úgy gondoltam, hogy a rossznak, a balszerencsének az Ő jelenlétének a hiánya az oka. Arra a kérdésre pedig, hogy miképp zárhatjuk ki Isten jelenlétét, azt a választ adtam magamnak, hogy a lelkiismeret hangja és lelkünk sugalmazása az, amelyben – az isteni részesedés (Platón szavaival élve Isten résszé válása, az ideának a konkrétan való testet öltése) útján – megnyilvánul a logosz, s ha nem hallgatunk többé lelkünk hangjára, voltaképpen Isten hangját csendesítjük el lényünkben. (Az „isten”, az „idea” az én értelmezésemben máig a világ természeti-szellemi törvényeit adó általános, amelyet csak mi, emberek elemzünk, mi bontunk részekre, törvényszerűségekre, de valójában „egy”.)

Úgy éreztem, hogy a legtöbb felnőtt ember már rég elcsendesítette magában Istent. A részvétlenség, a durvaság, a könyörület és a jóindulat hiánya... mindmind olyan tünetek, amelyekből diagnosztizálható a betegség: Isten kirekesztése életünkéből. S ezzel együtt úgy tartottam, hogy az ember csak akkor lehet boldog, ha társas viselkedését emberségesség, szolidaritás, empátia és felebarátiasság jellemzi. Hiába gondolja valaki magáról, hogy boldog, ha a legapróbb összeütközés is képes kizökkenteni őt kiegyensúlyozottnak vélt lelkiállapotából. A boldogság voltaképpen nem is lelkiállapot, hanem egy folyamat: annak folyamata, amelynek során – megértve és elfogadva a szeretet törvényét – egyre és egyre közelebb kerülünk egymáshoz, hiszen felismerjük, hogy valójában egyek vagyunk. Egyek vagyunk Istenben, s Ő egy bennünk:

a szeretet hangja. Mindaz, ami ezen túl van, hiányjelenség csupán.

Ezeket a fiatalkori felismeréseket még ma is igaznak érzem. Azonban ma már úgy látom, hogy a legtöbb ember, köztük én is, képtelen arra, hogy az efféle felismeréseket megtartsák magukban a maguk tisztának tetsző rendezetlenségében. Nevet kell adni a hitnek, s a névadás alkalmával lesz a hitből vallás. Sokáig tartott, míg szabadgondolkodói szemléletmódom gazdára talált. Eleinte a református vallás puritánsága és a posztmodern gondolatok befogadására való hajlandósága vonzott, ám annak istenképében még mindig riasztottak a rigorózus árnyalatok. Az is zavart a református vallásban, hogy az élet dísztelenségét helytelenül, túl direkt módon, túl szigorúan értelmezte, s nem értette meg, hogy az ember életében sorsdöntő szerepe van a rítusoknak, a rituáléknak és a szimbólumoknak. Úgy gondoltam, s úgy gondolom ma is, hogy miután felismerjük, hogy a bálványimádás tévútra vezet, a megoldás nem a vallás érzéki, mitológiai tartalmainak abszolút tiltása, elhagyása, hanem pusztán azok relativizálása, mégpedig a vallási aktusok szimbolikus, pszichológiai jelentőségének tudatosításával. Összességében pedig azt mondhatnánk, hogy a gond a dogmákkal kezdődik, legyen szó a ló innenső vagy túlsó oldaláról, hiszen dogmákból indulnak ki a vallási aktusok, ahogyan azok tiltása is.

Hogy ez túlságosan is értelmiségi s élhetetlen attitűd? Meglehet. Ám mégis létezik egy szemléletmód, amely mindenféle tudálékos belemagyarázás nélkül képes elültetni bennünk a tiszta, dogmáktól mentes – vagy azokat szimbolikus kitételekké oldó –, egyszerű hitfelfogás csíráját. Erre a vallási irányzatra már húszas éveim végén találtam rá. Abban az időszakban, amikor az emberben kezdenek elhalványulni azok az érzések és elképzelések, amelyek az idők során nem nyertek formát, s nem kapcsolódtak semmilyen már eleve létező narratívához.

Huszonhét évesen kapcsolódott be életembe és gondolkodásomba az unitárius narratíva, mégpedig a beregi unitárius szórvány nyugalmazott gondnoka, a *Partium* lap egyik alapító főszerkesztője, Felhős Szabolcs közvetítése révén. Az általa ismertetett hitfelfogást nem esett nehezemre elfogadni, sőt úgy éreztem, hogy lényegében már korábban is az unitarizmusnak megfelelő elképzelések vezérelték naivan bölcselkedő hajlamom. Azonban a hit önmagában életképtelen, ha nem nyer igazolást a vallás keretei által. Ennek egyszerűen az az oka, hogy emberek vagyunk: az em-

ber hite általában csak akkor tart ki, ha valamiféle közösségi legitimitást nyer. Ezt jól tudtam akkortájt, s elkezdtem bízni az unitárius vallásban, amely kezdetleges hitemnek formát, erőt és igazolást adhat.

Mi tetszett meg az unitarizmusban? Miért tartottam úgy, hogy ez egy vállalható vallás egy olyan megrogzött, már-már anarchista hajlamú szabadgondolkodó számára is, mint én? Miért bíztam meg már kezdetben az unitárius felfogásban? Megpróbálom hát összefoglalni a saját unitárius hitfelfogásomat...

Az unitáriusok megbíznak a szabad lelkiismeretben, hiszen a lélek az, amin keresztül Isten manifesztálódik, konkrét formát ölt. Ez ad magyarázatot a bensőséges hitélmény létjogosultságára is: a római katolikus vallással szemben itt nem nehezedik az egyénre a külső ellenőrzés terhe, hiszen Isten mint a szeretet általános elve, bennünk van, bennünk munkálkodik. Istent nem félnünk kell, mert nem rajtunk kívül helyezkedő, hatalmas, megfoghatatlan tekintélyszemély, aki lesújt minket, ha rosszat cselekszünk. Nem. Isten bennünk nyilvánul meg a részesedés útján, s mi, emberek, mint gyöngyszemek vagyunk a láncon: az isteni szeretet, az isteni esszencia láncon. Az Isten és az ember közötti kapcsolat fő motívuma tehát nem a büntetésben és bűnhődésben ragadható meg, hanem a szeretet összetartó és megtartó erejében. Isten szeret és félt minket, s ha elfordulunk tőle, ő elhalványul bennünk, így hogy is büntethetne minket... A hiány, pusztán a hiány az, ami ilyenkor gyötör és kínoz. Nem Isten. Ő csak szeretni tud. Nevezhetjük ezt a fajta kint bűnhődésnek, de ez a felfogás az istenfélelemből fakad, ami pedig nem könnyíti meg a hívők dolgát.

Csakis a szabad lelkiismeret útján találhatunk rá Istenre, s az erkölcsi felelősségérzet is csak ennek talaján fejlődhet ki. Azonban ha pokollal és ördögökkel, kínokkal és kárhózzal riogatnak minket, attól csak megriadunk és vágyni kezdünk egy titokzatos, enyhét adó birodalom, mégpedig a mennyország felé... A mennyország képzete, s annak lehetősége, hogy e világi szenvedéseinken túl kipihenhetjük fáradalmainkat egyfajta örökkévaló, földöntúli luxuslakosztályon,

önérdekünk által vezérelté s ennél fogva fogyatékosná teszi hitünket, önzővé és egoistává teszi vallásgyakorlatunkat. Mégpedig azért, mert folyton félünk, ahelyett hogy szeretve éreznénk magunkat, s ahelyett hogy megélnénk saját lelkiismeretünket. Hiszen ne feledjük, a lelkiismeret hangjában ismerhetünk Isten igéjére, lényünk legmélyén találhatunk rá a Teremtőre. Ne a mennyország felé törjünk hát, mert ez a fajta törtetés csak letérít minket az egyetemes szeretet útjáról. Ehelyett arra kell törekednünk, hogy felleljük saját magunkban és egymásban az isteni valót, amely mindnyájunk lényében egy és ugyanazon szellemi-lelki energiát jelent. Istent tehát nem kívül, hanem – miképp az evangélium is hirdeti (ld. Jn 4,24) – bennünkben kell imádni.

Az unitárius hitfelfogásban tehát központi szerepet tölt be az – isteni részesedés útján előálló – egyéni lelkiismeret. Éppen ezért tulajdonítunk nagy jelentőséget az önismeretnek, amely valójában elválaszthatatlan mind társaink, mind Isten ismeretétől. Mivel a vallás lényegét nem a dogmák hadában látjuk, hitünk folyton formálódhat, alakulhat, mégpedig annak függvényében, ahogyan személyiségünk és önképünk alakul. A Szentírás nagy történetek, narratívák tárhelye, ám a Biblia által sugallt megannyi erkölcsi jelentés el kell hogy jusson a mi saját mikronarratívánkhoz. A kettő találkozásából születik meg az egyén hite, hitszemléletünkben tehát jelentős szerepet játszik a lelki fejlődés, illetve önmagunk szüntelen keresése.

Mindebből egyenesen következik a megállapítás: egy olyan vallás, mint amilyen az unitárius, nem ismer kényszert. Az unitarizmus nem dönget ajtót, kaput, nem akar elérni sehová, nincs propagandája. Ez a vallás szinte magától terjed, erőszak és térítés nélkül. Az őszinte, szabad hitmegélés jelenthet számára igazán jó reklámot, éppen az, ami lényegét jelenti: a felszabadult, tiszta hit példája. Az igazán tiszta, dogmáktól mentes hit képes az embert aktivitásra, társadalmi cselekvésre buzdítani, hiszen a szabad hittől vezérelt ember útját nem állják el a merev valláserkölcsi kitételek.

Cselekedd a jót, cselekedd azt, amit a belső tekintély által áthatott lelkiismereted sugall, s ne hagyd, hogy elállják Isten erejét az ösztönök és a félelmek! Ha félelmeinket szabad pórázon hagyjuk ólálkodni, ösztöneink rögtön erőre kapnak, és elhomályosítják lelkünk igaz érzéseit.

Nyugodt vagyok, hogy tudom: Isten igéje, teremtő aktivitása hatja át mindannyiunk lényét, s összekapcsol minket. Isten a szeretet, az Atya, Isten az egyetlen, ami önmagából ered, önmagának oka és célja, Ő a szellemi-lelki valóság. Isten törődik velünk, óv minket, ellát végtelen energiájával. Gondunkat viseli, de nem pesztrál, pusztán gondoskodik róla, hogy a saját utunkat járhassuk. Hiszen János evangéliuma is azt

hirdeti: „Az én atyám mind ez ideig munkálkodik, és én is munkálkodom” (Jn 5,17).

Isten úgyszólván testet ölt bennünk, mi pedig „benne élünk, mozgunk és vagyunk” (ApCsel 17,28). Isten nem kőből épített templomainkban lakik (ApCsel 17,24), hanem a lélek és benső igazságaink templomában (Jn 4,24). Isten országa bennünk van, a hit pedig nem más, mint utazás ebben a véghetetlen birodalomban, térkép nélkül.

Bizzuk hát magunkat a Szentlélekre, Isten szent erejére, bizzunk abban, hogy felemel, s kiteljesít minket. Bizzunk abban, hogy még itt, a Földön megvaló-

síthatjuk Isten országát. Ha hiszünk abban, hogy Isten a mi természetes létállapotunk, képesek leszünk egymással emberségesen és felebarát módjára viselkedni. Miután Jézus Isten küldötteként utat mutatott, hiszem, hogy mindnyájunk lelkét áthatja Isten, hiszek abban, hogy mindnyájan testvérek vagyunk, és felelősséggel tartozunk egymás életéért... ám mindezzel fel kell vállalnunk az egymásért való szenvedés áldozatát is. Hiszek abban, hogy képesek vagyunk egymáshoz úgy viszonyulni, mintha egy család tagjai volnánk – nyílt szívvel, bizalommal, feltétel nélküli elfogadással, s nem utolsósorban áldozatossággal.

Az Összehangolóról

Esküvőre készülünk. Mint a házasulandó párok általában, megtanultuk: a szervezkedést nem lehet elég korán kezdeni. Ruhákat, virágszíneket, minden elképzelhető idejében végig kell gondolni!

Csak esküvőre készülünk? Egy szertartásra, egy mulatságra? Csak egy napra?

A sok teendő közt könnyű megfeledkezni a lényegről: házasságra készülünk. Minden napra. Azokra, amiket egy esküvő lebonyolításánál jóval nehezebb megtervezni, amiket nem láthatunk előre. Erre fel vagyunk készülve? Fel lehetünk? Tud ebben segíteni valaki? Várjuk, hogy úgyis megoldódik minden valahogy magától az évek során? Mennyiben változik egyáltalán az életünk az esküvő másnapjától kezdődően? Rengeteg kérdés felmerült bennünk a házassági felkészítő, az Összehangoló előtt, alatt és után is.

Az egyházközösségben eddig szokásos, hetente történő találkozások helyett mi az idén május 19. és 20. között egy egész hétvégés intenzív foglalkozáson vettünk részt. Ahogy mi megéltük, egy játék- és feladatfolyamként, láthattuk, hogyan függnék össze egymással az egyes témák, gondolatok. Örültünk is, hogy nem maradunk ki valamelyik részről.

Mint a legtöbb részt vevő pár esetében, nálunk sem volt teljesen egyöntetű a kezdeti lelkesedés a részvétel iránt. Valaki jobban akarta, valaki inkább a másik kedvéért ment bele, egymáshoz idomultunk. „Most majd biztos el kell mondanunk magunkról mindenfélét ismeretleneknek! Kérdezni fognak! Megmondják, hogy kell élnünk a saját életünket!” Ilyen kérdések mindannyiunk gondolatai közt ott cikáztak.

Az ismerkedés alatt ki is derült, hogy a többiek is ugyanolyan bizonytalanul ülnek a körben, mint mi. Ettől aztán lassacskán feloldódott a kis csapat. Kiderült természetesen, hogy semmit nem kell elmondani, ami kényelmetlen; nem kioktatáson vagyunk.

Sok gondolatot csak magunkban elemeztünk ki, ki-k a saját emlékei, tapasztalatai szerint. Másokat a társunkkal beszéltünk meg. Sokévi ismeretség után is

bizony kerül olyan részlet egyik feladat kapcsán, amit valahogy sose jutott eszünkbe megtárgyalni. Valószínűleg itt van nagy jelentősége a képzett szakember és a szervezett csoport jelenlétének, akkor is, ha csak épp egymással beszélünk egy sarokban. Kívülről is néztük magunkat a két nap alatt: kívülről a saját személyünket, a társunkat és a párt, amit alkotunk. Egy újfajta tudatosság lépett be ezzel a képbe, ami talán nem mindenkinek, de legtöbbünknek új nézőpont.

Amit magunkkal hoztunk, az a lehetőség, hogy ezt a tudatosságot használjuk. Habár talány, mit hoz a jövő, de kis figyelemmel – kifelé és befelé is figyelve – talán a jövőben is könnyebben segíthetünk együtt magunkon.

Köszönjük a lehetőséget, hogy a fontos dolgokra figyelhettünk kicsit – az összképre, az igazi felkészülésre a családdá változás felé. Így bizonyára az esküvőn is könnyebben elviselhető lesz, ha a nyakkendő színe nem talál pontosan a virágok árnyalatával

CZIMBALMOS KOZMA RÉKA
ifj. BÁLINT BENCZÉDI FERENC

A sepsiszentgyörgyi május 19–20-ai II. Összehangoló néhány résztvevője

„A jövőnek magját hordozom...”

A rög titka

ANDORKÓ JÚLIA ESZTER

Május 26-án a Magyar Unitárius Egyház, a Mészköi Unitárius Egyházközség, a kolozsvári Magyar Történelmi Intézet és a lakiteleki Népfőiskola Alapítvány szervezésében került sor a Balázs Ferenc-emlékkonferenciára. Rácz Norbert lelkész, Vallasek Júlia irodalomtörténész, Hunyadi Attila Gábor történész, Lakatos Sándor lelkész, Dáné Tibor Kálmán művelődésszervező, Gwyn Reid testvérgyülekezeti képviselő, Keszeg Vilmos néprajzkutató előadásait Rezi Elek teológiai tanár vezette fel. Május 27-én Mészkőn ünnepi istentiszteleten emlékeztek meg Balázs Ferencről, majd az egykori mészköi lelkész sírjánál kopjafát avattak.

• Nagyon röviden e pár mondatban lenne összefoglalható az a konferencia, amely Balázs Ferencnek állított emléket. Igen nagy a kísértés, hogy a híradások száraz adatközléseinek keretét át se lépjük, hiszen ki képes arra, hogy egyetlen emberélet minden megvalósítását, álmát, reményét, küzdelmét összefoglalja, ismertesse, saját meglátásaival fűszerezze? Még egy egyszerű igazolványportré is kérdések tömkelegét veti fel, ha túllépünk a felvétel eszköz voltán, a személy azonosításának funkcióján. Vajon mi tette a portréalany tekintetét olyaná, amilyen? Ráncainak mélyén milyen kérdések húzódnak megoldatlanul? Ajkának ívét mi görbítette? Milyen sorsot öltöztet a képen alig-alig látszó ruházat? Hogyan köszönt az utcán ismerőseinek? Hát nekünk, késeieknek? És hogyan zajlott volna le egy találkozás vele?

Balázs Ferenc portréját nézegetve ezek a kérdések hatványozott erővel jelentkeznek, hiszen neve ismerősen cseng unitárius körökben. És nem csak: az erdélyi irodalmat tanulmányozó kutatók is ismerik nevét, de a népiskolák működtetői is elődüket tisztelik benne, a kultuszteremtés mechanizmusait vizsgáló néprajzkutatók, a művelődési élet szervezői szintén számon tartják munkásságát, személyét.

Azok, akiknek emlékét egy nemzet, egy közösség panteonjában őrzi, nagy utat tesznek meg. Ugyanúgy kezdik, mint bárki más, de útjuk végét nem a halál, hanem a kitolódott felejtés jelenti. Balázs Ferenc is megszületett, 1901. október 24-én, meg is halt nyolc évtizede, 1937. május 22-én. Amit azonban e két időpont közrefog, nem mindennapi: méltóvá tette őt a családi emlékezetnél erősebb, szélesebb közösségi emlékezetben való megmaradásra.

A konferencián részt vettek Balázs Ferenc Amerikában élő leszármazottai is: ereikben hordozzák mindazt, ami a legendás lelkészből az élettan törvényei szerint fennmaradhatott. Unokái, Janet Linger és

Jim Young, Janet gyermekei, Stacey (férjével, Dannel) és Ryan, illetve Balázs Ferenc egyik ükunokája, McKenna jelenléte is igazolta, hogy azt, amit Balázs Enikő, az egykori mészköi lelkész egyetlen gyermeke megálmodott, családja is fontosnak tartja: őrizni a gyökerekkel való kapcsolatot.

Ugyanakkor maga a konferencia is azt igazolta, hogy a test rejtelmes emlékezési módjain túl léteznek a szellemi, a kulturális emlékezet is. Balázs Ferenc szellemi munkásságának jegyei ugyanúgy nyomot hagytak a világban, mint

egy-egy mozdulata, vonása utódaiban.

Balázs Ferenc szellemi arculata ugyanúgy kérdéseket idéz elő ma is, akár csak egy arckép. Kutatók, közösségi munkát végzők hajolnak sorai fölé, faggatják a könyvek, levelek lapjait. És Balázs Ferenc szelleme ma is tud eleddig ismeretlent felmutatni, mint mindazok szellemissége, akik igazán nagyot alkottak, mert úgy szólnak, szóltak kortárs közegükhöz, hogy a mindenkorai kérdező is választ kap sajátos, egyéni kérdéseire.

A sajátosan Balázs Ferenc-i szellemi arckép vonásainak kontúrjait időről időre érdemes görcső alá venni, újra megsejmelni, ezt igazolja a konferencia is, mert így elevebb maradhat tanítása, példája a közösség emlékezetében is.

S hogy mit válaszolhat e sok évtizede halott szellemóriás a ma emberének? A kérdező figyelmének irányától, az általa feltett kérdéstől is függ.

Rezi Elek elnök, a Kolozsvári Protestáns Teológiai Intézet prorektorának megnyitóbeszédében Balázs Ferenc, a prófétai tudattal rendelkező, széles körű munkásságot hátrahagyó lelkészként tűnt fel. Bálint Benczédi Ferenc püspök köszöntőbeszédében az a Balázs Ferenc jelent meg, aki sokaknak követendő példája kellene legyen, akinek élete igazolja, hogy falusi környezetben is meg lehet nagyra törő álmokat valósítani.

Egy kiteljesedő világ felé

Rácz Norbert Zsolt lelkész előadásában a teológus Balázs Ferencet faggatta: milyen elméleti alapozás mentén kezdett hozzá ahhoz az emberfeletti erőt igénylő gyakorlati munkához, amelyet rövid élete során megvalósított? Hogyan látta a 20. század eleji erdélyi magyar kisebbség egyik nagy gondolkodója a világot? Az előadásból egy, a korabeli filozófia és teológia fősodrárt átlátó, sőt: a nyugati legfrissebb, legmodernebb irányzatokat megelőző gondolkodó képe körvonalazódik. Az előadó ugyanis felhívta a figyelmet arra, hogy Balázs Ferenc 1937-es befejezetlen kézírata, az *Új ember vallása*, két, a hagyatékából előkerült angol tanulmánya (*The World Toward Completion, The Origin of Morality*) a korabeli tudományos eredményekre alapozott filozófiai rendszerből jut el az istenfogalom újragondolásához.

A konferencia előadóinak egy része – Magyarai Zita felv.

Az Einstein–Planck-féle elektronelmélet szerint az elektron átmeneti állapot az anyag és az energia között, természete az örökös, tervszerű mozgás, s ennyiben a lélekhez hasonlatos, amely a világ dolgainak kialakulásának, fejlődésének titkáról mesél. A világot is tapasztaljuk, de érezzük benne a teljesség, a többé, teljesebbé válás szándékolt, tehát nem véletlenszerű, nem kitapinthatatlan logikájú lehetőségét is. „Az Isten minden, ami a világ és minden, ami a világ csak ezután fog lenni” – írta Balázs, akinek elmélete nagyban hasonlít Lloyd Morgan angol gondolkodó emergens, azaz felötlő, evolúciós elméletére (*Emergent Evolution*). A világ pedig anyagi, élettani és lelki szinteken megvalósuló mozgás, az első szintből következik a második, majd belőle a harmadik, ám a fejlődés magasabb fokán álló szintet mégsem magyarázza az előző szint: ez a fejlődés. Balázs Ferenc át akarta látni a teremtett világot, és a lét titkát a maga számára megpróbálta leképezni egy rendszerrel, amely impozáns, átgondolt, kora aktuális irányzataival együtt dobbanó volt.

„Most is ugyanaz vagyok...”

Vallasek Júlia irodalomtörténész mintegy továbbcsőzte azt a vázlatot, amelyet Rácz Norbert lelkész előadásával megkezdett: Balázs Ferenc irodalmi munkássága értelmezhetőbb, ha ismerjük filozófiáját, amely szerint a világ, tehát az ember is szervesen egymásra épülő szintekből áll, s így az ember dolga sem lehet más, mint saját helyét felismerni, s azt betölteni minél jobban. Regényei is ezt a törekvést mutatják fel: a *Zöld árvíz* például csupa olyan szereplőt vonultat fel, akik a társadalom, a közösség megjobbításának különféle eszmei lehetőségeit, módozatait képviselik. És a felismerés elgondolkodtat: több út is vezethet a célhoz, az igazság (a végtelen) más és más arca jelenik meg mindannyiunk (a véges) számára, senki sem zárható ki a közösségből. Az irodalomtörténész megállapította, hogy Balázs Ferenc számára az irodalom is eszköz volt, amely a közösséget, a társadalmat, az emberiséget, a világot kívánta jobbá, emberibbé, igazabbá tenni. Így tán nem is csoda, hogy a *Bejárom a kerek világot* nem egyszerű útirajz, hanem az önismeret útja is, ahogyan ezt a kortárs Szabédi László is megállapította. Nem véletlenül: ameddig nem ismerem meg magamat, nem tudhatom, hol a helyem a világban, addig nem is tölthetem be szerepemet a fejlődés, a jobbá válás egyetemes mozgásában. Balázs Ferenc, amikor irodalomszervezőként lépett fel, s a *Tizenegyek antológiájában* közölt tanulmányában felvázolta a csoport irodalmi céljait, ugyanezt a célt tűzte ki: eligazodni kora Trianon utáni valóságában, az önszerveződést hirdette, a természetet eszményítette, a közösségi önismeret útját a falu megismerésében, felzárkóztatásában jelölte ki.

Kis közösségek/kistérségek önellátása

Hunyadi Attila Gábor történész a Balázs Ferenc-porté újabb arcvonásait állította reflektorfénybe: a Balázs-életmű középpontjában álló falu, a vidéki közösségek felzárkóztatását célzó faluszemináriumi, népiskolai előadásait ismertette. Balázs Ferenc teljes élete példázza a transzilvanizmus Kós Károly által megfogalmazott jelmondatát: „Dolgoznunk kell, ha élni akarunk és akarunk élni, tehát dolgozni fogunk.” És Balázs Ferenc minden lehetséges területen ezt tette. Lapot szerkesztett (*Kéveköttök*) és alapított (*Erdélyi Fiatalok*), a transzilvanizmus ideológiáját igen korán megfogalmazta (*Tizenegyek antológiája*), cikkeket írt (*Ellenzék, Unitárius Közlöny, Keresztény Magvető* stb.), közösséget szervezett a világ körüli útja során megismert társadalom- és gazdaságszervezési modellek nyomán (lásd Gandhi és Tagore mintagazdaságait), lelkészkedett. Elképzeléseit a gyakorlat is visszaigazolta: a Mészköny szervezett szövetkezeti mozgalom eredm-

Balázs Ferenc dalai is elhangzottak – Magyar Zita felv.

nyesen működött egy darabig. A szövetkezetszervezésről tanulmányokat is írt, amelyek éleslátásról tanúskodnak, s amelyek következtetései ma is alkalmazhatóak. A *Kis társadalmak önellátása* c. tanulmánya szerint a szövetkezetesítés csakis önkéntes alapon tud jól működni (gondoljunk csak a kommunizmus erőszakos tévesztésére mint negatív példára!), fontos, hogy a gazda, a földbirtokos biztonságban érezze földjét, magát a szövetkezetben. A szövetkezet csak kistérségekben működhet jól, amelyek földrajzilag, néprajzilag egységesek. Kora – de úgy néz ki, jelenünk – gondjaira Balázs megoldása így hangzott: „Magyarul kell moderneknek lennünk.”

A székelykeresztúri közösségszervező

Lakatos Sándor lelkész a világ körüli útjáról visszatérő Balázs első évét mutatja be. 1928-ban Balázs Ferencet püspöke nem lelkésznek, hanem keresztúri bentlakás-felügyelőnek nevezte ki. Itt kezdte el Kelemen Imrével munkáját, amit hamar megkedvelt. A diákokhoz közel került, a tanárok nehéz helyzetét átlátta (ti. a román állam kötelezte a román nyelv oktatását, a román nyelvű érettségit, a tanári fizetéseket nem folyósította rendszeresen, viszont folyamatosan túl-

A mészkői emlék-istentisztelet – Grancea Dalma felvétele

ellenőrizte őket, stb.). Részt vett a vasárnapi iskolás foglalkozások szervezésében, cikkeket írt, télen pedig elkezdte járni a környező falvakat, ahol előadásokat tartott világ körüli útjáról, tapasztalatairól, 1929 februárjában a gimnáziumban ifjúsági konferenciát szervezett, amelynek célja a vidéki ifjúság művelése volt. Olyannyira sikeresnek bizonyult a konferencia, hogy márciusban elvitte ennek rövid változatát a Homoród mentére is. A pár hónap alatt megvalósított sikeres munkáját azonban a téli gyaloglások miatt kialakult tüdőbetegsége akadályozta meg, le kellett mondania állásáról is.

Balázs Ferenc tehát „Keresztúr környékiül” volt a közösség aktuális hiányait pótoló közösségszervező.

Hatása a népfőiskolai mozgalomra

Dáné Tibor Kálmán művelődésszervező már nem Balázs Ferenc arcvonásait idézte fel, hanem a szellemi vonások utóhatásait, azt, amit az utókor a Balázs-életmű egy szegmenséből le tudott képezni. Akárcsak egykor Balázs Ferenc, nagyon sokan hitték az 1990-es években, hogy a felnőttképzés közösségformáló közege jelentősen hozzájárulhat az erdélyi magyarság szellemi és gazdasági felemelkedéséhez. A kezdeti erdélyi lendület azonban kihunyott, s a balázsi mintát követő népfőiskolai mozgalom igen visszaszorult.

Balázs Ferenc amerikai hatása

Gwyn Reid, az Idaho állambeli Boise egyházközségének képviselője angol nyelvű előadásában, amelyet Bálint Róbert Zoltán lelkész fordított magyarra, elmondta, hogy Boise és Mészkő testvéregyházközségek. Balázs Ferenc neve az amerikai unitárius körökben a testvérgyülekezeti kapcsolatok kialakulása révén vált újra ismertté. Maga a mozgalom az 1920–30-as években gyökerezik, igen nagy mértékben magának Balázs Ferenc erőfeszítéseinek köszönhetően. Balázs Ferenc életművére több módon is emlékeznek az amerikai unitárius és univerzalista közösség: a Harvest Hope Project beindításával, amelynek célja az erdélyi unitárius falvak segítése; a Balázs Ferenc-ösztöndíjprogram a Starr King lelkészképzőjében 1994 óta fogad erdélyi lelkészeket továbbtanulásra, Christine Frederiksen, Balázs Ferenc felesége pedig az *Alabaster Village* c. könyvében – amely népszerű olvasmány az amerikai unitárius és univerzalista körökben – örökítette meg házasságuk éveit. Balázs Ferenc a ma közösségeihez is szól, amikor arra int Christine-hez írott leveleiben, hogy a széthullást csak úgy lehet megelőzni, ha a közösséget fontosabbnak tartjuk, mint egyéni érdekeinket, ha rálelünk arra az élő szívre, amely együtt tud dobogni a másokéval.

Aranyosszék emlékezetében

Keszeg Vilmos néprajzkutató felidézte a két évtizede lezajlott Balázs Ferenc-emlékkutatása eredményeit: a lelkészt személyesen ismerők vallomásaiból látszott, hogy milyen kép élt a kommunikatív emlékezetben (azaz a hétköznapi ember emlékeiben) Balázsról: a szülőföld szerelmese, a népnevelő, az internacionalista, a samaritánus, a puritán, az önfeláldozó, az emberben törhetetlen hittel bízó, ismeretségek kamatoztatója, világiáró, író, látnok, az énekes, az éles eszű... Ezekhez a jelzőkhöz mind-mind történet is társult. A Balázs Ferencet közvetlenül ismerők emlékei személyessé, elevenné teszik a nyolc évtizede eltávozott lelkész portróját, amelynek kontrasztot az előadó a Balázshoz kapcsolódó kulturális emlékezet megkonstruálásának ismertetésével adott. Balázs Ferenc nevét a kommunizmus alatt vette fel a tordai kollégium irodalmi köre, a mészkiók halottak napján eléneklük kedvenc nótáját sírjánál, a *Kék nefelejcs*et.

Az előadások után Marosán Csaba színművész részleteket olvasott fel Balázs meséiből és a *Bejárom a kerek világot*-ból. Fekete Tekla (hegedű), Kiss Dalma (zongora), Kiss Jolán (fuvola), Márton Ildikó Beáta (ének) előadásában felcsendültek azok a dallamok, amelyeket Balázs Ferenc szerzett, s amelyeknek kottái Jobbágy Júlia lelkész jóvoltából idén kerültek Erdélybe az Egyesült Államokból. Az érdeklődők megtekinthették a Balázs életének és karrierjének minden fontos szakaszát bemutató pannókat, amelyeket Jobbágy Júlia és Palkó Zalán Koppány teológiai hallgató készítettek Balázs Ferenchez kapcsolódó korabeli felvételekből, szövegrészletekből.

Május 27-én Mészkon az érdeklődők a kulturális emlékezet újabb működésének lehettek tanúi és részesei. Balázs Ferenc szószékéről Bálint Róbert Zoltán emlékezett Ézsaiás próféta szavaival („...az én ígém... eléri célját, amiért küldtem.” Ézs 55,10–11). A próféta és az egykori lelkész üzenete 2017-ben is hitünket erősíti. Isten ígéje úgy éri el célját, amiként az esővíz is: hosszú út és átalakulás után tér vissza a felhők közé. Közben termővé teszi a földet. Akárcsak Balázs Ferenc. A rög alatt, oda húzódva. Meg tudja-e az utókor hozni Balázs Ferenc munkájának kései gyümölcsét? A kicsi mészkiói közösség az önszerveződést próbálgatja, neves halottjáról nevezte el gyülekezeti és vendégházát. Nem felejtí a *Kék nefelejcs*et. Aranyosvidék pedig 2013 óta emlékezteti magát rendszeresen

arra, amit Balázs Ferenc látott meg benne: az Isten völgye bennük, bennünk van.

A nagy közösségszervezőből, az emberből annyit látunk, amennyit be tudunk fogadni. Lezsák Sándor, a Magyar Országgyűlés alelnöke, a lakiteleki Népfőiskola Alapítvány elnökének szavai azt igazolták, hogy a balázsi minta szárba szökken. Lakitelek szobrot is állított az unitárius mintaképnek. Bálint Róbert Zoltán átnyújtott a jelen levő egyenes ági leszármazottaknak egy-egy emlékképet nagy elődjükről, illetve egy-egy példányt Balázs Ferenc *Bejárom a kerek világot* c. könyvének készülő angol nyelvű fordításából.

Az ünneplő gyülekezet ezek után kivonult a temetőkertbe, ahol Balázs Antal népi faragómester által készített kopjafát Bálint Benczédi Ferenc püspök emlékbeszédét követően avatták fel. Az időjárás a szabad ég alatt zajló avatóünnepség alatt is a gyülekezettel maradt: mintha a balázsi példa szárba szökkenését, továbbélését igazolta volna. Vannak és lesznek olyanok, akiknek fontos lesz emlékezni arra az arcra, azokra a vonásokra, azokra az eszmékre, amelyek a vidék egykori sokoldalú lelkészenek emlékét, üzenetét, céljait felidézhetik, megerősíthetik a jövő nemzedékekben.

A Balázs Ferencről nevezett közösségi házban közebéd és az életútnak emléket állító kiállítás mellett az a bőrdöndnyi hagyaték (levelek, kéziratok, felvételek) várta a mészkiókat és az érdeklődőket, amelyet Jobbágy Júlia lelkész hozott haza amerikai tanulmányútjáról. A kéziratok iránt pedig felébredt a kutatói érdeklődés – Balázs Ferenc, az irodalomszervező, az életét író, az irodalmát élő lelkész vonásai egy darabig még biztosan nem lesznek elfelejtve.

A rendezvényt támogatta a Bethlen Gábor Alap és a Communitas Alapítvány.

Balázs Ferenc kopjafája – Grancea Dalma felvétele

Gyülekezetek számára úrvacsorai kelyhek, keresztlópharak, kenyérsztó tálak, illetve kancsók készítését (finomezüstből vagy a megrendelő által rendelkezésre bocsátott anyagból), javítását és tisztítását vállalom. Emellett önből készült egyházi tárgyak restaurálásával is foglalkozom. Érdeklődni a 0264 433 241-es, 0765 128 601-es, illetve a (0036)20 3168 217-es magyarországi telefonszámon lehet.

IMREI IMRE ötösmester (Kolozsvár)

Kecskés Csaba EMKE-díjas

NAGY LÁSZLÓ

A marosvásárhelyi evangélikus templomban április 12-én, szerdán ünnepélyes keretek között nyújtottak át az Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesület Maros megyei szervezete részéről oklevelet Kántor Attila református, Kecskés Csaba unitárius, Papp Noémi evangélikus és Sebestyén Péter római katolikus lelkésznek népnevelő, hagyományőrző, közösségépítő tevékenységük elismeréseként.

• Nagy szeretettel köszöntöm a jelen levő ünneplőket. A Maros megyei EMKE javaslatára az országos EMKE most azokat díjazza, akik az elmúlt években, évtizedekben családjuk, hivatásvégzésük mellett erdélyi, marosvásárhelyi magyar közösségünk szolgálatára is időt szenteltek.

Örvendek, hogy most itt, a marosvásárhelyi evangélikus templomban olyan lelkészek kapnak elismerést, akikkel a szolgatársi viszony mellett úgy érzem, közelebbi kapcsolat is összeköt.

Habár nekem Kecskés Csaba lelkész-esperes életére, munkásságára kell összpontosítsak, de Papp Noémi evangélikus, Kántor Attila Béla református, Sebestyén Péter római katolikus lelkészek is azok közé tartoznak, akikkel szívesen vállalom a közösséget, a mindennapokat, és remélem, ők is velem. Olyan két közös évtized van a hátunk mögött, amire, hiszem, mindig megelégedéssel és szeretettel emlékezünk vissza, mert, ahogy beszédem elején is mondtam, egyéni életünkkel párhuzamosan mindig magyar közösségünket szolgáltuk.

Amikor Kecskés Csaba lelkész-esperes közösségi szolgálatáról beszéltek, akkor először is a gyökerekről kell szólni. Mind az apai, mind az anyai örökségről. Azt is mond-

hatnám, hogy természetes az, ami az ő és családja, egyházközsége életében történik. Az apai ág a híres ravai unitárius család, ahonnan indul az árván maradt édes-apa, hogy egyházunk építő, jó lélekkel szolgáló lelkésze legyen, majd a mészköi, homoródújfalvi, kénosi, homoródkarácsonyfalvi hagyományokat ápoló édesanya, aki férje mellett az orgonánál szolgálta népét több évtizeden át, úgy, hogy soha nem tudta feledni azt a hat esztendőt, amit a kegyetlen pártpolitika családjára mért, ke-servessé téve azt.

Kecskés Csaba ezekkel az emlékekkel, élményekkel indult Szabédéről. Láta és hallotta a Székelyföld kapujában levő falu örömét és megpróbáltatásait. Azt is látta, hogy az ünnepnek, az ünneplésnek kapocsszerepe van a közösség életében. Láta, hogy jó érzés azok emlékét ápolni, akik nemzetünkért éltek. Így hozta magával a Szabédi László verseit és a szabédi ünnepek hangulatát, a versek sokaságát, az emberek iránti tiszteletet, a tudás és a megismerés vágyát.

Úgy lett folytatója a Bolyai téri egyházközségben Kolcsár Sándor lelkész-esperes által beindított, nevezzük egyházi és kulturális központnak a kövesdombi unitárius egyházközség is 2006-tól, ahol

Kecskés Csaba a lelkész. Teszi ezt jóindulattal és szeretettel az ügy, nemzetünk és egyházunk szolgálata érdekében.

Nekünk, unitárius lelkészeknek kötelességünk is részt venni az EMKE működésében, és támogatni azt, mert Dersi János egyházi jótévők is felismerte egy ilyen intézmény létrehozásának fontosságát, bábáskodott megszületésénél, és végrendeletében is 20 000 koronát hagyott az egyesületnek.

Isten áldása maradjon életeden, szeretteid és közösséged életén, hogy tovább folytathasd a munkát Isten és ember szolgálatában!

Kórházlelkészi szolgálat

Kolozsvár

dr. Ferenczi Enikő

0740 063 767

Marosvásárhely

Pavelka Attila

0746 234 917

Sepsiszentgyörgy

Buzogány Csoma Csilla

0742 512 574

Székelyudvarhely

Katona Dénes

0266 213 100

Alkalmi szociális szálláslehetőség

A Gondviselés Segélyszervezet és az érintett egyházközségek öt erdélyi városban ingyenes szálláshelyet biztosítanak rászoruló betegeknek és/vagy kísérőiknek, akik műtétre, egészségügyi vizsgálatra vagy kezelésre érkeznek.

Az alkalmi igénylésekkel a következő személyekhez lehet fordulni:

– **Kolozsvár:** Vagyas Attila (0740 133 027)

– **Marosvásárhely:** Kiss Matild (0365 449 315)

– **Brassó:** András Erika (0787 584 862)

– **Sepsiszentgyörgy:** Péterfi Zita Ágnes (0267 313 813)

– **Csikszereda:** Solymosi Alpár (0742 153 716)

Ötödször nyíltak a kapuk

RÁCZ NORBERT ZSOLT

• Ebben az évben – érthető okokból – lépten-nyomon a protestáns reformáció fél évezredes évfordulójába ütközünk. Akit esetleg ez zavar, nyugodjon meg, még pár hónap, s aztán ötszáz, de legalább ötven, száz évig megint el lehet tenni a témát a sufniba. E cikk elején már kijelentem, hogy – bár ez az ötödik Nyitott Kapuk a Kolozsvári Unitáriusoknál nevű rendezvénysorozat beszámolója – itt is sok szó esik majd a reformációról, így ha valaki már nem képes olvasni ilyen jellegű írásokat, akkor lapozzon nyugodtan tovább. A szerző nem haragszik és nem sértődik meg.

A reformáció nemcsak azért tartozik ehhez a beszámolóhoz, mert idén ünnepeljük, hanem azért, mert lényegét, illetve annak mai relevanciáját kereste az idei Nyitott Kapuk is. Így a módszeres beszámoló is a reformáció lényegére tett elmélkedéssel kell kezdődjön.

Ha egy eszmei vagy történelmi időszak bemutatására vetemedik az ember fia, tisztában kell legyen azzal, hogy a gyakran nagyon hangos felszín alatt található az az mozgatórugó, amelyek az adott szellemi irány energiáját biztosítják, amelyeknek köszönhetően maga a folyamat átalakította a világot, így az őszinte emlékezőnek más feladata nem lehet, mint a mélybe, a gépháztető alá nézni, hogy lássa a lényegét. Mi tehát a reformáció öröksége? A felekezeteink, az anyanyelvhasználat, a puritán templomok, könyvek, kelyhek, szertartások, viták, zene? Igen, persze, mindez, de talán ezeknél is alapvetőbb egy elv, a *semper reformanda* gondolata. A mindenkori reformátori hajlamú emberben, amikor kulturális, társadalmi, politikai és gazdasági környezete oly mértékben ellentétbe kerül önmaga erkölcsi szabályaival és a valóságról felfogott eszményével, hogy érezhetővé válik a szakadék a külső valóság és a belső magasság között, felmerül a változtatás vágya. Felébred az az igény, hogy visszavegyen gondolatban egy tisztább, harmonikusabb szintre, amit helyesnek fogad el, s amely felé próbálja befolyásolni a környezetét. Ezt tette Luther Márton, Kálvin János és hadd tegyem büszkén hozzá, Dávid Ferenc is. Meg kell jegyezni itt, hogy az akkori világ nem volt feslettebb vagy gonoszabb, mint a mostani. Az emberiség bizonyos hányada mindig feslett és gonosz. A különbség az akkor és a most között az, hogy a 16. század számára megérett a változtatás és megváltozás gyümölcse. Így az akkor élőknek csupán ki kellett nyújtani a kezüket, hogy az edessé érett évszázados gyümölcsöt leszüreteljék, s megkíséreljék a legnehezebbet: az elveket a hétköznapi élet szintjére emeljék, majd a kettő összevetésében, az elvek szikéjével faragják a mindennapit tisztává. Megérett az idő arra, hogy a papság pénzsóvárságát, a nemesek visszaéléseit, a mindennapok visszásságait és a vallás-

ban is megnyilvánuló képmutatást, gépiességet, üresen kongó formalizmust egy erkölcsileg és eszmeileg tisztább állapotra helyezték vissza. A feladat ijesztően nehéz, hiszen az ember saját életét is mikroszkóp alá kell helyezni, és létének megszokott, beidegződött, sokszor öröklött sémáit kell elvesse, magából kitépje, mert ezek nem érik el a felállított igazság mércéjét. A 16. századi reformátorok öröksége a szellemi talaj ingatagságának felmutatásában rejlik. Abban, hogy az ember, s talán a keresztény ember különösen, folya-

matosan össze kell vesse életét, eszméit, viselkedését azokkal a tekintélyekkel, amelyeknél igazabban felfogni nem tud. Innen a lutheri *sola Scriptura* (egyedül az Írás) jelszó! Csak az fogadható el igaznak, amit a Szentírás is mond. Ami azzal ellentétes, még akkor is, ha fejedelmek, császárok, pápák mondják, nem érvényesülhet. „Itt állok, másként nem tehetek!” – vonta le ő maga is a felismert kényszerítő erejű igazságot. Ismétlem, a feladat emberfelettien nehéznek tűnik, s a történelem pont azt bizonyítja, hogy még maga Luther sem tudott hű maradni önnön mércéjéhez. Ebben a tekintetben – megkockáztatva a felekezeti fennhíjazás vádját – Dávid Ferencünk és az ő munkatársai következetesebbek voltak. Ha a Biblia a legszilárdabb alap, akkor semmi sem maradhat meg, ami a Szentírásban nincs leírva, még akkor sem, ha kőbe vésett igazságoknak tűnnek. Ezt jelenti tehát a *semper reformanda*: folyamatosan, mindig keresni a tisztábbat, tisztítani az ábrázatot a társadalom által rákent sminktől.

Kicsivel fentebb reformátori hajlamú emberekről beszéltem, s mielőtt rátérnék a rendezvény ismertetésére, fontosnak tartok erről is elmondani pár szót. A kontrasztolás érdekében ezt az embertípust szembeállítom a nyárspolgárral, azaz a nagy többséggel, akik nem akarják, vagy nem veszik észre a változtatás fontosságát. A nyárspolgár számára a világ legfontosabb erénye a kiszámíthatósága és változatlan-

sága. Az ember beleszületik egy ilyen vagy amolyan rendbe. Megtanulja a viselkedés szabályait, rádöbben bizonyos formákra és sémákra, elsajátít egyes normákat, amelyek a nyugodt, akár sikeres élethez elengedhetetlenek. Rájön arra is, hogy az igazságtalanság helyenként rávicsorítja szemfogait, de a nyugalom feladásának az ára túl magasnak tűnik. Éppen ezért megvonja a vállát, „ilyen az élet” - mondja, és megpróbál úgy evezni, hogy lehetőleg kerülje el a számára kellemetlen helyzeteket. Ha mégis – valami csodával határos módon, például a hosszas és kitartó érvelésnek vagy a tarthatatlanságig fokozódó társadalmi nyomásnak köszönhetően – kész is a változtatásra, módosításai nem fogják meghaladni a felszín, illetve a minimálist. A nyárspolgár olyan, mint az az ember, aki súlyos lelki problémáit nappalija átrendezésével kívánja megoldani.

A reformátori hajlamú ember ezzel szemben olyan, mint a bűvár, aki egyre mélyebbre hatol, míg eljut a tengerfenéig. Nem elégszik meg a kulcsin módosításával, a bajt gyökerénél akarja megragadni, s onnan felfele haladva akarja módosítani maga körül a világot.

A protestáns reformáció legbecsesebb öröksége éppen abban rejlik, ami a legnehezebben valósítható meg: a radikális szembenézésben, a *semper reformanda* – mindig reformálni elvével, ami kiegészül a reneszánsz humanizmus nemcsak filológiai jelentőségű ad fontes – a forráshoz jelszavával.

A korábban leírt eszmefuttatást kell figyelembe vennie annak, aki az idejű Nyitott Kapuk mondanivalóját akarja megérteni, ugyanis a program ennek jegyében alakult. Szervezőtársaimmal arra jöttünk rá, hogy a fentebb leírt elvek szerint kívánunk a reformációnak nem a történelmi magyarázásával, ismertetésével, hanem annak a mában is ható eszmerendszerével foglalkozni. Így az idén számunkra a reformáció nem alanyként, hanem módszertani eszközként vált a rendezvényünk háttérszemléiségévé. Nem a reformátorok emlékét akartuk megidézni, hanem úgy, olyan alaposan gondolkodni, mint ők. A módszertani kérdés megválaszolása után a témákat úgy válogat-

tuk össze, hogy azok aktuálisak legyenek. Ezt tartottuk szemünk előtt, amikor különböző „műfajban” (előadások, koncertek, könyvbemutatók, kerekasztal-beszélgetések, istentiszteletek és áhítatok stb.) próbáltuk megvizsgálni a reformáció hagyatékát.

A június 7–12. között zajló program színes mozaiként írható le a legegyszerűbben. Már első nap, szerdán a zsúfolásig megtelt Felvinczi György díszteremben érzékelhető volt ez a sokféleség. A János Zsigmond Unitárius Kollégium frissen alakult népdalkörének, valamint az I. B osztályának énekei, népi játékaik adták meg a hangot, amit követett egyházközségünk ifjúsági egyletének és vasárnapi iskolájának közös színdarabja, Antoine de Saint-Exupéry *A kis hercege*. Másnap, az Unitárius Óvoda és Bölcsőde gyermekfoglalkozásai, valamint a templomban egész nap zajló színes programok mellett sor került Balázs Mihály egyetemi oktató *Hitújítás és egyházalapítás között. Tanulmányok az erdélyi unitarizmus 16–17. századi történetéről* című kötetének a bemutatására. Balázs Mihály professzor úr egyike az erdélyi unitarizmus korai történetének a legszakavatottabb ismerőinek. Felfedezései, amelyek sokszor írták át a felekezeti hévtől habosított történelmünket, higgadt és szakszerű történetét nyújtják egyházunk kialakulásának folyamatához. Az általa és munkatársai, tanítványai által vázolt kép az erdélyi unitarizmust elhelyezi a korabeli Európa szellemi térképén, rámutat az összefüggésekre, s segít önmagunk megértésében. Az ő műveit olvasni annyit tesz, mint végre jobban megérteni azt, hogy mi miért és hogyan alakult felekezetünkkel kapcsolatosan.

Örömmel fogadtuk és nyitottuk meg ezen a napon azt a 12 pannóból álló kiállítást, amit a Magyar Bibliatársulat és a Romániai Bibliatársulat magyar egyházainak közreműködésével született, s amely a Szentírás reformációkori történetét vázolja. A kiállításmegnyitó szokatlan formában zajlott. Nem egyetlen szakavatott ismerő beszélt a témáról, hanem három személy különböző megközelítésből reflektált a Biblia szerepére, a mában betöltött fontosságára.

A bölcsődénkben az ott dolgozó szakemberek osztották meg a tapasztalataikat a közösségbe való beszoktatással kapcsolatosan, a nap fáradalmait pedig a frissen létrehozott 1568 bisztróban tartott borkóstolóval locsoltuk le.

Pénteken a rendszeres programok tovább zajlottak, mellettük pedig Korodi Alpár, a János Zsigmond Unitárius Kollégium történelemtanára vezetett várossétát Kolozsvár unitárius szemmel címmel. Ezen a napon két kötetet is bemutatottak. Egyfelől Popa Márta, kolozsvári iskolánk igazgatójának *Egyszerű és érdekes fizikakísérletek* című könyvét, másfelől Fehér János *A bölöni unitárius templomvár* című kötetét. A napot a *Quo vadis, Ecclesia?* nevű beszélgetés zárta, amelyen a részt vevő négy különböző felekezetű lelkész osztotta meg meglátásait a kereszténység jövőjével kapcsola-

tosan. Kiderült, hogy az egyház alapja a közösség, aminek köntöse csupán, de nem lényege az intézmény. E közösség felvirágoztatása, éltetése nem csupán a papnak, hanem minden tagnak közös feladata, ami mindenkit munkára és cselekvésre kötelez.

Szombaton *Szabad sajtó?* címmel kerekasztal-beszélgetés zajlott arról, hogy vajon létezik-e objektív, megbízható, egyszóval szabad sajtó Erdélyben. A beszélgetés után kikerekedő válasz, ha nem is megnyugtató, mindenképp elgondolkodtató. Szabad sajtó ugyanis nincsen! Az valahol megfeneklett a párt- és a gazdasági érdek Szköllája és Kharüdisze között. A templomban tartott áhítat, valamint a Concordia vonósnegyes koncertje után a közismert újságíróval, Sabin Ghermannal beszélgettünk az *O altfel de reformă / Egy másfajta reformáció* címet viselő találkozón. A magyar-román együttélés örökös kérdés minden erdélyi számára, a kialakult előítéletek, púpként hordozott diktumok, a két közösség közötti tiszta és valóságos párbeszéd hiánya pedig egyre mélyíti a szakadékot a két együtt-, de mégis teljesen külön élő közösség között.

Vasárnap, az istentisztelet után közös ebédet fogyaszthattunk el a templom udvarán, majd este, szintén ott belvárosi pikniken vehettünk részt, ahová mindenki elhozhatta fonott kosarában az előkészített finomságokat, s azt régi és új barátokkal fogyaszthat-

ta el gitármuzsika mellett. Hétfőn este pedig Sebestyén Márta és Andrejszki Judit művészek *Erdőkön, mezőkön járó... Századok magyar zenéje európai kitekintéssel, népi és írott forrásokból* című előadása koronázta meg rendezvényünket. A népzene és a régi magyar muzsika ily emblemikus karakterei két sajátos hangzásvilág harmonikus egységét hozták el mindnyájunk meglepésére a zsúfolásig megtelt templomba.

Egy rendezvény kiértékelésekor elengedhetetlen az értékítélet megfogalmazása. Milyen volt? Kérdezzük egymástól egy-egy program vagy rendezvény után. Olyan, mint a reformáció – mondom most én. Szándékában pezsgő és őszinte, kérdésfelvetésében radikális. Néhány kérdést megválaszolt, de legalább ugyanannyit vetett fel. Közösséget teremtett, és – merem remélni – legalább helyenként leverte a vakolatot egyes szellemi falakról. Hangos és színes, de értéket hordozó, megfontolt és komoly helyenként. Időnként fiatalos és lázadó, máskor bölcs és csendes. Lelket simogató, elcsendesülő, felemelő, s néha – látva a kérdésre kapott válaszokat – kicsit aggódó, közösséget féltő.

Jövőre megint kinyitjuk azt, ami soha sincs bezárva, a kapuinkat, immár valószínűleg azért, hogy ugyanilyen módon, de immár a négyszázötven éves erdélyi unitarizmust ünnepeljük.

Igazgyönggyel fizetek!

Emberi kapcsolatok... Úgy tűnik, minél inkább megpróbáljuk meghatározni ezeket, annál inkább eltűnik szemünk elől az igazi módja, ahogy megélhetjük őket. Pedig ha valamibe be kellene fektessünk, azok igazán a kapcsolatok. S hogy kezdjem a végével: mert nem az számít, hogy hányat lökünk félre a futamban, hanem az, aki ránk vár a futam végén. Lehetünk nyertesek a dobogón, egyedül, vagy lehetünk nyertesek az örvendezők vállán.

Úgy gondolom, jobban mondva, szentül meg vagyok győződve, hogy amit befektetünk az életbe, az irányul vissza felénk. Akárcsak egy tóba dobott kis kavics, úgy hullámszik körülöttünk tetteink következménye. Azt tanácsolják a nagyok, igyekezzünk jót tenni, nem megzavarni az élet víztükrét. Örömmel nyugtázom, egyre gyakrabban sikerül. És amikor sikerül jót tenni (vagy legalább nem ártani), olyankor kezdenek kiépülni az igazi kapcsolatok, amelyekkel és amelyeknek jó érzés dolgozni, élni. Jó érzés megszervezni egy köri ifjúsági találkozót, mert megtelnek a padok. Jó érzés összehozni egy József Attila-estet a legendás Földes László Hobó előadásában, mert elfoglaltatik minden hely a templomban. Az is jó érzés, ha kivételesen nem mi szervezünk nőszövetségi teadélutánt, hanem

a nőszövetség hív meg bennünket egy babaköszöntő összejövetelre, kisfiunk születését ünnepelni.

Mégis: a hiú ember, tudod, az, aki a futamban áll, és folyton győzne, szüntelen a kupára vágyik, a vörös szőnyegre, telhetetlen, torkos. Folyton mások, a „nagyok” elismerését keresi. Mindaddig, amíg a „nagyok” kirántják alóla azt a vörös szőnyeget, és feje nagyot koppan a valóság kemény talaján. Akkor feltekint, s ha van szeme a látásra, észreveszi a felemelésére sietőket. Mennyien vannak igazán aggódó tekintettel – csodálkozik, még mindig csodálkozik! Ott koppan a fejében a kérdés: miért is minden? Melyik is jelent többet, elismerést? A látszólagos „vörös szőnyeg”, az üres dobogó? Vagy amikor az emberek emelnek magasba?

Nos, igen... Hagyjuk a futamot! Mi inkább ünnepeljük eredményeinket azokkal, akik őszinte tisztelettel vesznek körül, akiket tisztelünk. Így természetes mindaz, amit teszünk. Fáradtságos munkával az apró homokszem is igazgyönggyé válik a kagylóban. Aki pedig nem látja ezt a fáradtságos munkát, az nem is érdemli! Aki viszont értékeli a munkát, a fejlődést, igazgyöngyöt nyer, amiben igaz kapcsolat rejlik, hiszen egyik oldalon verejtékes munka áll, másikon pedig mindent kiváró türelem. Mindkettő felbecsülhetetlen érték. Tegyé! azért, aki igazgyönggyel fizet!

MÁRKOS-MÁTYÁS ZITA ERZSÉBET

Tájékoztatás az Egyházi Képviselő Tanács II. évnegyedi üléséről

GYERŐ DÁVID

• Az Egyházi Képviselő Tanács (a továbbiakban EKT) 2017. június 9-én tartotta rendes ülését Kolozsváron, az egyház székházának tanácstermében. A nyári viszonyok mintha rányomták volna a bélyegüket az ülésen való részvételre, hiszen a tagoknak csak háromnegyede volt jelen, a 36 tagból 28.

Az ülésen az érdemi munka a Főtanács idei ülésének előkészítésével indult. Akár érdekességként is meg lehetne említeni, hogy idén tiszteletbeli cím odaítélésére nem érkezett egyetlen javaslat sem az egyházközségekből – szemben a korábbi évek gyakran terjedelmes kérésáradataival. Az EKT módosította egy korábbi határozatát, és elrendelte, hogy az egyház alapvető működési területein megvalósult kimagasló teljesítmények kiválasztása az EKT Elnöksége által történjen, a Főhatósági Hivatal ügyosztályainak előterjesztése alapján – évente és szakterületenként legfeljebb három kiemelkedő teljesítmény kerüljön méltatásra.

Egy magyarországi reformációs emlékkiállításról szóló hír kapcsán többen szóvá tették, hogy az Unitárius Egyház nincs jelen a reformációs emlékév porondján, és a rendezvényekből is többnyire kimaradunk. A Reformáció Emlékbizottságnak nincs unitárius tagja sem Erdélyből, sem Magyarországról, a reformációs emlékév megnyitóünnepélyén az unitárius szó alig hangozott el, egyes kiállításokon csak eldugva találni hivatkozást az unitárius mivolta vagy kiemelkedő unitárius személyiségekre. Ezzel együtt elhangzott olyan vélemény is, hogy nekünk is aktívabbnak kell lennünk a saját értékeink felmutatásában, főként a 2018-as jubileumi emlékév rendezvényei kapcsán.

Az egyházköri közgyűlésekről szóló beszámolóknál egyetlen téma hozott érdemi beszélgetést: a székelykeresztúri egyházköri közgyűlésen megütközést váltott ki, hogy a székelykeresztúri egyházközség az előző évhez képest 1119 egyháztagot leírt a nyilvántartásból. Az egyházköri közgyűlés kérte, hogy a lélekszámban előállt módosulásokat szabályszerűen végezzék el: a hátralékot felhalmozott egyháztagokat ne írják le, hanem tüntessék fel a felfüggesztett egyháztagok kategóriájában, ahonnan a kellő feltételek teljesítése után bármikor visszakerülhetnek a rendes egyháztagok sorába. Az EKT ülésén a lélekszám módosulásával kapcsolatos problémák számos változata szóba került, pl. az egyetemes egyházfenntartói járuléknak a lélekszám alapján való kiszámítása. A többség véleménye az volt, hogy a témát nem egyetlen eset farrvizén kell tárgyalni, hanem összetettségében megvizsgálni mint stratégiai fontosságú kérdést. Az EKT továbbá felkérte a székelykeresztúri egyházközség keblitanácsát, hogy a lélekszámra és népesedési adatokra néző nyilvántartást alakítsa át az egyházi szabályok szerint.

A szervezeti jellegű kérdések közül kitűnt az esperesi jelentések megtárgyalása a legutóbbi negyedév egyházköri tevékenységéről – ezen újabb jelentéshalmaz először készült el, és került az EKT tárgysorozatára.

A hitéleti tudnivalóknál elhangzott, hogy a Szejkefürdői Unitárius Találkozó idén augusztus 12-én lesz, a szervezési feladatokat a Főhatósági Hivatal és a székelyudvarhelyi belvárosi egyházközség mellett a Küküllői Egyházkör és a Magyarországi Egyházkerület vállalta magára.

Az oktatási ügyosztály tárgyalásán az EKT elfogadta az Oktatási Bizottság javaslatát az unitárius középiskolák tanári és igazgatói állásaihoz, valamint a világi iskolákban tanító vallásanári állások betöltéséhez kellő egyházi beleegyezés kiállítására vonatkozóan. Az EKT ugyanakkor határozatot hozott az V–VIII. osztályos unitárius vallástankönyvek megírására vonatkozó pályázat kiírásáról is, és a kivitelezéssel megbízta az Oktatási Bizottságot, szeptember 30-i határidővel.

A gazdasági ügyosztály viszonylag sok egyházközségi kérést terjesztett elő határozathozatalra: a szabédi egyházközség ravatalozó építésére adna használatba egy földterületet, a szentgericei egyházközség Tereme községben található földjei árán otthon vásárolna szántóföldet, a tordai egyházközség a Palackos község határában fekvő legelőket fordítaná Aranyos menti termőföldre, a sepsiszentgyörgyi egyházközség a Nyugdíjintézetből vásárolná meg egy közös ingatlanban levő tulajdonrészét, az olthévízi egyházközség pedig új lelkészi lakást építené. Az EKT minden esetben megadta a kért engedélyeket.

Az ülés végén Elekes Botond főgondnok bejelentette, hogy az EKT 2016. decemberi ülésén hozott két határozat ellen a Főtanácshoz benyújtott óvását felfüggeszti, ha a testület elfogadja egy szakmai beszélgetés megtartására vonatkozó javaslatát annak pontosítására, hogy 1568 januárjában Tordán az erdélyi vagy a magyarországi országgyűlés ülésezett. Rövid eszmecsere után az EKT úgy határozott, hogy a kérdés megvilágítására szakmai beszélgetést rendel meg.

„Tanoda, tanoda, vasárnapi tanoda, ki a csoda jár oda?”

• „Sikeresnek nevezhetjük a 2016–2017-es tanév marosvásárhelyi vasárnapi tanodájának tevékenységeit, amelyek nem csupán az iskolai vallásórák kiegészítőjeként szolgálnak, hanem segítséget is nyújtanak azon szülők számára, akik az istentisztelet ideje alatt biztonságos, nyugodt, gyermekbarát környezetben, hasznos és kellemes időtöltésben szeretnék részesíteni gyermekeiket.

A tanodai tevékenységek sikerességéhez nagymértékben hozzájárul egy lelkes, pedagógusokból és önkéntesekből álló csapat által előzetesen előkészített évi terv, időbeosztás, amely alapján többnyire tematikus programokon vehetnek részt az ide ellátogató gyermekek. Ezek vallásos ünnepekhez, napi aktualitásokhoz, jeles napokhoz, az évszakokhoz kötődnek vagy bibliai történetek feldolgozásához képek, kézimunkák, drámajátékok által. Mindezek mellett kulináris élmények is gazdagítják a tevékenységek sokszínűségét. Alkalmanként közösen sütünk, főzünk.

A tapasztalat azt mutatja, hogy a gyermekek szívesen jönnek, jól érzik magukat. Akik gyakran jönnek, egyre felszabadultabbak, már ismerik a házirendet, segítenek az újoncnak.”

(SÉRA TÜNDE CSILLA iskolapedagógus)

„A Bolyai téri unitárius templomban már nem újdonság a vasárnapi tanoda. Zsuzsi lányom nagyon szívesen jár ide, sőt már szombat este megkérdezi, holnap megyünk templomba? Ez a kérdés önmagáért beszél. Szülőként és alkalmi önkéntesként örömmel látom, hogy az ide járó gyerekek mindig kíváncsian jönnek, és izgalommal várják vasárnapról vasárnapra, hogy milyen tevékenységekben vehetnek részt. A vallásitanárnő, a besegítő pedagógusok, a tiszteletes asszony, az énekező és a nem pedagógus önkéntesek együttműködése és munkájuk termése a gyerekek őszinte visszajelzésében tükröződik. A gyermekek munkái, amelyek örömmel és odaadással készülnek, díszítik a tanodát és sokszor otthonainkat is, mert a gyerekek szeretettel, ajándékként adják nekünk, szülőknek, nagyszülőknek. A vasárnapi tanodában a gyerekek mindig örömmel készülnek az előadásokra, amelyeket különböző ünnepek alkalmával mutatnak be a gyülekezetnek. Gyerekeink jó közösségben értelmes és minőségi időt töltenek. Köszönjük, hogy elérhettünk ezzel a lehetőséggel.”

(BALÁZS FÜLÖP ILDIKÓ önkéntes)

„Nemrégiben a Bolyai téri egyházközség lelkésze, Nagy László tiszteletes úr felkérte a közösség pedagógusait, hogy ha kedvük és idejük úgy engedi, vállalja-

nak el egy-egy vasárnapi, istentisztelet alatt zajló, óvodásokat és iskolásokat foglalkoztató délelőtti tevékenységet, szívesen fogadta azokat a pedagógusokat és lelkes önkénteseket, akik nem feltétlenül az egyházközség tagjai. Úgy éreztem, ez olyan lehetőség, amely révén aktívabban kivehetem részem az egyházam körüli feladatokban. Óvodapedagógusként, amikor napi szinten a gyerekzsivaj vesz körül, nagyon örvendek a nyugodt és néha aktív hétvégéknek. Ugyanakkor ezek azok a napok, amikor a következő heti anyagot készítem elő. Mégis ez a felkérés lehetőséget adott arra, hogy kimozdítson a heti rutinból, a komfortzónámból, beindítva az időbeosztó képességem mutatóját az irányba, hogy nemcsak pedagógusként, hanem anyaként és egyben a Bolyai téri unitárius egyházközség tagjaként kivegyem a részem e tevékenységben. Elégtétel számomra, hogy a gyermekeim vasárnaponként úgy ébrednek, hogy tanodába, templomba készülnek.

Idén Gizi néni – mert mi mindannyian így szeretjük szólítani –, a tiszteletes úr felesége elküldte az egyházközség pedagógusainak, önkéntes foglalkoztatást vállaló közösségi tagoknak a tanoda naptárát, ahová mindenki bejelölhette azokat a vasárnapokat és tematikákat, amelyeket elvállal. Így mindenkinek lehetősége adódott kiválasztani azt a vasárnapot és foglalkozástémát, ami megfelelt számára. Az összesítést követően a jelöletlen vasárnapok is tartalommal telítődtek, ugyanis Gizi néni, Kedei Ibolya vallásitanárnéni és Hajni néni – az egyházunk énekezőre – ötleteikkel, rátermettségükkel megoldották ezeket a »jelöletlen« tanodás vasárnapokat is.

Az egyházközség tevékenységeiben vállalt közreműködés a szó szoros értelmében vett szolgálat. Kaptam és adtam, adtam és kaptam mosolygó arccal, köszönetet, elégtételt, bátorító szavakat, új barátokat, családias légkört és főképp lelki gazdagságot.”

(KOVÁCS JÚLIA óvodapedagógus)

Bölöni Farkas Sándor, a sportvezető

KILLYÉNI ANDRÁS

• Az Amerika-utazó Bölöni Farkas Sándor számos közintézmény alapítója volt. Neve közismert közel két évszázad távlatából is, sportvezetői tevékenysége viszont annál kevésbé. Farkas Sándor nemcsak vívóiskolát nyitott a kor gazdag ifjainak – ez már létezett a korabeli Kolozsváron –, hanem megteremtette a nemzeti jellem fejlesztésére azt az intézményt, amely először nyitotta meg kapuit Erdélyben a szegény, ámde becsületes magaviseletű ifjak előtt, akik önköltségen semmiképp sem járhattak volna akkoriban vívómeszterhez. És mi sem bizonyítja jobban az iskola sikerét: a szabadságharcban a tanítványok sora helytállásról és önfeláldozásról tett tanúbizonyságot.

Farkas Sándor széles látókörű köznemes volt, 1795. december 14-én született Bölönben, Háromszék vármegyében. A kolozsvári unitárius tanodában jogot tanult, majd Pesten vizsgázott osztrák polgári törvénykönyv- és perrendtartásból. Tanulmányai befejezésével, Kazinczy Ferenc ajánlására br. Wesselényi Miklós mellé került, ami aztán meghatározta életét, hiszen Farkas Sándor haláláig elválaszthatatlan barátok maradtak.

A Kolozsváron székelő erdélyi kormányshéken vállalt állást. Nagy tettekről álmódzott, majd cselekedett is, mert látta, hogy az ifjúság léha. Amint naplójában is megjegyezte, önmagán is felismerte a lustaságot, ezért megtanult vívni, s bár nem említi, vívómestere minden bizonnyal Gaetano Biasini volt.

Napóleon oroszországi hadjáratában egy fiatal, Milánó közeléből származó katona orosz fogságba került. Ez a fiatalember, Gaetano Biasini szabadulása után Bécsben szeretett volna vívóiskolát nyitni, de időközben megismerkedett gr. Béli Ferencel, aki Kolozsvárra hívta, ahol 1818-ban megnyitotta vívóteremét. A fiatal Bölöni Farkas Sándor felismerte az intézet jelentőségét, és közbenjárására 1824-től az nyilvánossá vált. A nyilvános vívóintézet már csak azért is fontos megvalósítás volt a kolozsváriak számára, mivel egy évvel megelőzte a pesti, Széchenyi által alapított Nemzeti Vívóiskola megnyílását. Igaz, Kolozsvár nemcsak a vívás tekintetében előzte meg a magyar fővárost: kőszínháza is előbb lett, mint Budapestnek: az erdélyi városban 1821 óta, míg a magyarországi-ban 1837 óta volt saját kőépülete a magyar színészeknek.

Farkas Sándorról Kőváry László az alábbiakat jegyezte fel *A millennium századában Erdélyben kihalt főúri családok s visszaemlékezés végső sarjai szereplésére* munkájában: „Hogy az ifjúságot felébresszék, alapítják a vívó-iskolát, alapítványokkal a három kollégium ifjúsága számára, s magok is eljárnak, vívni az ifjúsággal, bátorítják, lelkesítik.”

Bölöni Farkas Sándor felismerte, hogy a vívóiskolának meg kell nyitnia kapuit a szegényebb, de tehetséges ifjak előtt is. Az ő nagy érdeme, hogy 1834-ben, a pesti vívóintézet példájára, a Vadaliskola részvénytársasággá alakult: 400 rénesforint értékű részvényeket bocsátottak ki, ezeket 26 alapító nemes vásárolta meg. A befolyt összeget – 10 400 forintot – banki letétbe helyezték, az éves kamatból pedig vívómestert fizettek, valamint rendszeresen újították a felszerelést. Emellett minden alapító ajánlhatott egy fiatal, szegény diákot, aki ingyen tanulhatott vívni, így 1834-től 20 tehetséges ösztöndíjas volt az intézetben.

1830-tól gr. Béli Ferencel bejárta Németországot, Belgiumot, Nagy-Britanniát és Írországot, majd később az Egyesült Államokat. Nyugat-európai útja során foglalkozott a francia testedző intézményekkel, Angliában pedig bokszolni tanult. Utazásáról útinaplót készített, amelyben az elmaradt Magyarországot bírálta. Munkája, az *Utazás Észak-Amerikában*, az akadémikusok sorába emelte.

Farkas Sándor tett is a változások érdekében: az erdélyi művészeti mozgalom egyik vezető egyénisége volt, oroszlánrésze volt a kolozsvári kaszinó megalapításában, később újságot alapított, élete utolsó éveiben pedig Erdély történetével foglalkozott. Nagylelkűségét bizonyítja, hogy amikor az akadémia 1835-ben könyvét 200 arannyal jutalmazta, nem fogadta el az összeget, hanem felajánlotta annak az íróknak a jutalmazására, aki Erdély történetét legbuzgóbban kutatja.

1842. február 2-án hunyt el Kolozsváron. Temetésén országgyűlési képviselők, követek, a vívóintézet tanítványai, igen nagy számban, minden rangúak részt vettek. A temetési szertartást Kriza János (későbbi unitárius püspök) tartotta. Végrendeletében Bölöni 961 kötetből álló könyvtárát, térképeit, kéziratgyűjteményét egykori iskolájára, az unitárius kollégium könyvtárára hagyta.

Régi diákemlékeimből VIII.

Diákélet a kolozsvári unitárius régi kollégiumban a XIX-ik százév végén

Antónia Mihály egykori magyarszováti unitárius lelkész régi diákemlékeiről szóló feljegyzéseit unokája, Benczédi László szíves engedélyével közöljük. A visszaemlékezés 2013 során folytatásokban jelent meg a svédországi magyar protestánsok ökumenikus lapjában, az Új kéve hasábjain. A visszaemlékezés az 1957. június 30-ai 58 éves érettségi találkozóra készült.

• Most újra térjünk vissza, s folytassuk utunkat a Karolina térről. A hatkövű malom fölött menjünk át a malomárkon, s vegyük utunkat a nagy Sétatér felé, melynek elején állott a régi nyári színház deszkaépülete, előtte az aranyhalas szökőkúttal. A mindig lelkes színpártoló diákság sokat járt oda, hogy kedvenceinek tapsoljon. Ha pénze nem is volt, nem nagy baj, csak tudja meg, hogy azon este milyen színű a diák- és katonajegy, egyszerre lekopírozza az ablakon, s kész. Kivált Koródi János V-es csinált tökéletes hamisítványokat pár krajcárért. Még a dátumot is rányomta maga készítette gumibélyegzőjével. Néha meg éppen a színigazgató, Megyeri Dezső küldött néhány potyajegyet a diákságnak, mit a mi igazgatónk belátása szerint kiosztott a diákok közt.

Minket azonban ma a Sétatér érdekel, sétáljunk végig rajta, hiszen oly szép a kolozsvári Sétatér, különösen nyári időben, népünnepély alkalmával, hatalmas nyár- és vadgesztenye-, platán- és hársfáival, virágágyaival, a sima tó tükrén úszkáló hattyúpárral, zenepavilonnal, kioszkkal, a nagy téli korcsolyacsarnokkal.

A sportpálya környékén, hol ősszel az Erdélyi Gazdasági Egyesület állat-, termény- és gépkiallításait szokta rendezni, ma sátrak, látványosságok és bódék vannak, hajó és körhinta, gyorsfényképészet, céllövősátor a tömeg mulattatására. Ha már sporttelepről beszélünk, akkor természetes, hogy sportnak is kellett lennie Kolozsváron, ha nem is a mai mértékben. A biciklisport még újdonság volt. A velocipédnek nevezett magas kerékhez kapcsolt kis kerékből állott a kerékpár. A sportoló felkapaszkodott a 120 cm átmérőjű nagykerék fölé szerelt nyeregbe, s teljes erővel nyomta a két pedált. Ez a kezdetleges gép pár év múlva praktikusabb járművé alakult: a nagy kerék megkisebbedett s a kicsi megnőtt, míg rendre megállapo-

dott a mai alakjában. A 90-es évek elején importált teniszlabdajátékot s a századfordulón kezdett footballt a lövöldei pályákon űzték.

Téli sportok közül a város peremén a ródli, a sétatéri s Bánffy-kerti tavon pedig a korcsolyázás járta, esténként villanyfény és katonazene mellett. Nekünk, kisebb diákoknak megfelelt a Szamos jege is, hol ingyen korcsolyázhattunk, s lementünk a vasúti hídig is. A múlt százév végén jutott el Kolozsvárra a sísport is, melyet Hangai Oktáv kereskedelmi akadémiai tanár kezdett kultiválni, midőn ünnep- és vasárnapokon családtagjaival a Törökvágás és a Hója erdő környékén síezett.

Mint említém, a sétatéri sportpálya körül rendezte évenkénti kiállításait az Erdélyi Gazdasági Egyesület is. Egy ilyen kiállításon bemutatták működés közben az új találmányú viharágyút is. Ez egy 2 méter magas, tölcser alakú, fekete acéllemezőntvény volt, melynek elszűkülő aljára szerelt irányzó szerkezettel kellett az ágyú nyílását a közelítő veszfelhőnek irányítani. A készülék az aljába helyezett vaktöltés elsütése pillanatában hatalmasat dördült, s a lőpor füstje óriási karikában tört, gomolygott a cél felé. De ha a robbanás ereje a terhes felhő irányát el is térítette, annak tartalma a szomszédos területekre úgyszólván lehullott, s ott pusztított. Így gyakorlati értéke nem sok lehetett. Használata talán ezért nem lett általános. Tekintsük meg most a népünnepélyen hullámzó közönséget is. Különböző vidékek színpompás viseletei, kalotaszegiek, szilágy-ságiak, marosszékiek, csoportosan sétáló hóstáti legények fekete magyar ruhában, árvalányhajas pörgekal-

lappal, derekukon a simára vasalt gazdaköténnyel. A lányok ugyancsak magyar szabású, kemény szárú ráncos csizmákban, lerakott bokorugró szoknyával, leeresztett hajfonatukban széles nemzeti szín selyem szalagcsokorral. Csevegés, móka mindenütt, jól mulat ma mindenki a Sétatéren.

IFJÚSÁGI OLDAL

Ki a köri képviselő?

Így, hogy megérkezett a június, és vége a sok tanulásnak, tanításnak, megkezdődhet az egyletes nyár is. Az a pár szabad hét, amit mi, egyletesek folyamatos ide-oda utazással, szervezéssel, zsongással töltünk majd el. Erőt merítve a legendás gyermektáborokra, konferenciára, Összművészeti Találkozóra, SegédKezek Kalákatáborra kicsit átértékelődött bennem az elmúlt egy évem, és elszántam magam egy olyan kérdés kimondására, ami régóta fűr, fogalmazódik, érlelődik bennem. Kérem szépen, mi a szerepe az ODFIE egyházköri képviselőinek? Mert valljuk be, kevesen tudjuk, hogy egyáltalán léteznek ilyen... hát még azt, hogy milyen jelentőséggel bír. Sokszor még mi, köri képviselő fiatalok sem vagyunk tisztában, mit jelent, ha hangosan kimondjuk: egyházköri képviselők vagyunk.

Vajon attól lesz valaki köri képviselő, hogy szeptemberben az ODFIE küldöttgyűlésén megszavazzák, részt vesz az összerázón, és kézbe kap egy kis mappát egy listával, hogy miből is áll a szerepköre? Vajon attól lesz valaki köri képviselő, hogy háromhavonta választmányi ülésen vesz részt, rendezvényeket szervez és kapcsolattartó? Esetleg attól lesz köri képviselő, hogy kapott egy címet, ami ad egy stabilitást az egyletezésben? Elméletileg igen, erről szól köri képviselőnek lenni. De mi van, ha ez így száraz, ha ez nem elég? Hol találom meg magam, igen, én mint egyén ebben a szerepkörben?

Az egyletezés mindenkit formál, alakít. Legjobban talán pont bennünket, köri képviselőket, akik abban a korban vagyunk, amikor minden, amit csinálunk, nagy hatással van ránk. És szívünket-lelkünket bele kell tennünk ebbe, mert csak úgy leszünk igazi köri képviselők. Igen, attól válunk azzá, hogy megértjük – sokkal nagyobb

a feladat, mint gondoltuk. A mai fiataloknak, akik nem élnek igazi világban, mi adhatjuk meg azt a pluszt, azt a valamit, ami más.

Ugye, kétféleképpen lehet élni – mondja egy idézet –, úgy, hogy mindent csodának hiszünk, vagy úgy, hogy semmit sem. Köri képviselőként nincs választás, konokul hinnünk kell, hogy minden csoda, és állhatatosan küzdeni, hogy ezt a fiataloknak is megmutassuk. Konokul harcolni, hogy magunkkal is elhittessük – azok a hosszú órák is, amiket egy rendezvény szervezésével töltünk el, csodák. Minden az. A szorongás, ami belénk költözik, ha pénzt kell kerítenünk a rendezvényünkre. Az aggodalom, amikor meg kell oldjuk, hogy jutnak el a fiatalok A-ból B-be. A bűntudat, ha kikelünk önmagunkból, és leordibáljuk a legközelebbi ember fejét. Az önvád, ha megjegyzik, hogy rosszul szerveztünk, hibáztunk. A szorongás, amikor programot tervezünk, és arra gondolunk, vajon tetszeni fog-e a fiataloknak. Ezek a nehéz és csúnya szörnyek is csodák, azok, amelyeket csak mi kaphatunk, csak így és csak itt.

Köri képviselőnek lenni emellett még azt is jelenti, hogy úgy kapunk, ha másoknak adunk. Ez a legfőbb, amit itt megtanultam. Úgy lettem önmagam, hogy azt kerestem, mit adhatok másoknak, amitől közelebb kerülnek önmagukhoz. Ez az íratlan arany szabályunk talán. Mert nem attól lesz jó egy egyházkörben az ifjúsági tevékenység, mert sok a fiatal, jó a földrajzi fekvés, támogatottabbak a felnőttek. Ez még nem elég. Attól lesz jó, ha a köri képviselő minden percben noszogatja a fiatalokat: gyere, és lásd, mitől más! Ha a köri képviselő este elalvás

előtt azon gondolkodik, mivel segíthet holnap egy-egy település egyleteseinek. Ha a köri képviselő buzdítja a fiatalokat, merjenek elindulni és felfedezni ezt a csodavilágot. Ismételten mondom, egy egyházkör akkor lesz jó, ha köri képviselő bele tudja adni szívét-lelkét ebbe a csodába, hiszi és elhitei, hogy ez igenis csoda, minden más csak kifogás.

Végül elmondanám azt is, hogy az sem véletlen, hogy egy egyházkörért két képviselő is felel. Jól ki van ez is találva. Azért van két ember, hogy egymást bátorítsák, egymást segítsék, és amikor egyikük lemerül, mert kifacsarta szívét-lelkét egy rendezvényért, ott legyen a másik, és megmutassa az új szárnyakat adó csodát. Azért van a társam, ne hagyja, hogy letörjék a szárnyam. Akkor lesz a munkánk gyümölcsöző, ha ketten együtt tudunk álmodni. És ha nem csak mi ketten, hanem minél több fiatal a körben velünk együtt tud álmodni, irányt mutatni. Mert itt, a mi körünkben család vagyunk, így dolgozunk! És így is fogunk, mert csak így lehet, csak így érdemes.

Nem tudom, milyen kihívások várnak még rám mint köri képviselőre. Azt sem tudom, meddig tart még ez az időszak egyletes naplómban. De bárhogy is legyen, hinnen kell, látnom kell, hogy amink van, és amit még akarunk, az egy igazi csodagyár, ahol egylettörténetünk már egylettörténelmünk.

CSIBI KRISZTA

Képzeld el másképp

Akkor, amikor egy találkozás során olyan valamit tapasztalunk meg, ami különleges élményt ad, és mélyre hat, azt újra és újra át akarjuk élni. Amikor valamit nagyon szeretünk, és másnak is élményt akarunk adni általa, akkor mindent megteszünk annak érdekében, hogy az a legjobb legyen. Valahogy így vagyunk a Közös Utakon ifjúsági istentiszteletes körúttal is. Leírhatatlan élményben van részünk újra és újra általa, mindaz, ami egy-egy ilyen istentiszteleten történik, kimozdít a megszokottból, sőt olykor teljesen eltér attól, ilyenkor hirtelen jobban leszünk... Éppen ezért döntöttünk úgy a novemberi Közös Utakon után, hogy tavasszal is útra kelünk. Május 19–21. között hat egyházkörben, hat településen, hat különböző időpontban képzeltük és képzeltettük el másképp.

Visszagondolva a mögöttünk levő Közös Utakra, akaratlanul is belém hasít a felkiáltás: Képzeld el másképp! A fiatalok biztos egyből a jól ismert dalra gondolnak, amellyel az istentiszteleteket zártuk, de nem csak a dal miatt meghatározó ez számomra...

A tavaszi Közös Utakon gondolata azért született meg, mert a novemberi alkalmakon megtapasztalt élménynek újra és újra részei akartunk lenni. Így hát elképzeltük másképp... Teljesen más helyszínek, részben új csapat, más gondolatiság... Forgattuk magunkban, próbálgattuk, hogyan lehetne másképp. Az istentiszteleti keretet nagyon gyorsan felépítettük, másképp, mint ahogy azt megszoktuk. Aztán jött a legnehezebb rész: valami mást akartunk mondani, valami más élményt akartunk adni, olyant, ami tényleg kimozdít, ami elvisz valahonnan valahová, fogalmazhatnék úgy is, hogy abba a bizonyos más, szebb világba.

Félreértés ne essék, nem valami titokzatos dologról van szó, és nem is a másvilágról, hanem arról, ami

egész egyszerűen olyan, mint amit a mindennapokban nem tapasztalunk, amit az egyletes pillanataink jelentenek. Aztán megszületett a gondolat, és pénteken délután elindultunk, hogy hívjuk a fiatalokat: járjunk együtt az úton.

Bevallom, mindezt olykor azzal a bizonyos *nem tudom* érzéssel tettem, sokszor remegő hangon megszólalva, azonban egy valamiben mindvégig biztosan, csak együtt vagyunk képesek.

Egymás kezét megfogva, egymást támogatva tudunk eljutni újabb és újabb mérföldkövekhez, csak úgy, ha számíthatunk egymásra.

Van a Bibliában egy történet, amelyet bizonyára mindenki jól ismer. Eszerint a tanítványok az éjszaka közepén küzdenek az evezéssel, mert ellenszél fúj, amikor már teljesen kétségbe vannak esve, megjelenik Jézus a vízen járva, és ekkor Péter – a rá jellemző módon – egyből ki szeretné próbálni, a vízen szeretne járni. Jézus pedig kinyújtja a kezét, és azt mondja: „Jöjj!” Péter elindul, és amíg Jézusra néz, a vízen jár.

Néha kissé esetlenül, néha nem a saját formánkat hozva, máskor túl sokat adva magunkból, valami hasonló élményre hívtuk a fiatalokat és magunkat is. Tulajdonképpen arra, hogy merjünk kilépni a magunknak, magunk által magunk köré épített világainkból, és merjünk elképzelni újra és újra másképp. Merjünk lépni, amikor azt mondják, *jöjj*, és legyünk azok, akik kimondják, *jöjj*. Mert életünk ilyen lépések sorozatából tevődik össze, amikor dönteni kell, hogy elindulunk vagy sem, megteszünk vagy sem...

Ez természetesen nem könnyű, mert vannak ellenszelek, amelyek

akadályoznak, de túlsó partok mindig lesznek, újra és újra el kell jutni valahonnan valahová. A kérdés csak az, hogy el merjük-e képzelni másképp. Merünk-e bízni abban, hogy mindig lesz V(v)alaki, aki fülünkbe súgja: *Bátorság!* Hiszünk-e abban, hogy itt mindig lesz, akire tekintünk.

Mi május 19–21. között elképzeltük, és megpróbáltuk elképzeltetni másképp. Hogy mennyire sikerült, nem tudjuk. Egy valami

biztos. A templomokból kijövők mosolya, a meleg kézfogások, az olykor remegő, máskor határozott hangon fülünkbe súgott „*Döntöttem. Jövök, követlek*” mondatok bizonyítják, értelme van, megéri elképzelni másképp.

Számomra ez a Közös Utakon ifjúsági istentiszteletes körút megtanította, hogyha esetlenül, a *nem tudom* érzésével is, de el kell képzelni másképp.

Nem attól lesz jó valami, ha tökéletes minden apró kis részlete, ha milliók rajongják körül, hanem attól, ha mi vagyunk benne úgy, ahogy vagyunk. Mert ez az egyletes világunk ettől szebb, ettől a miénk. Attól, hogy újra és újra el merjük képzelni másképp. Legalábbis én így hiszem.

Én elhittem, hogy akkor szebb, ha el merjük képzelni másképp. Ha te is hiszel ebben, akkor ébredj, és gyere, pakolj rögtön, mert mi újra és újra indulunk, szebb, új világokban landolunk...

MAGYARI ZITA EMESE

	Ausztria autójele	Egyenként	Messze hangzóan szól	Filmek végén álló angol szó	Példa részle!	Folyadék térfogat-mértékegysége	Táplálás	Méter	Lapos edény	A taxis ügyfele	501 római számmal	Neves olasz család a középkorban	Kínai kommunista vezető volt	Madzaggal körbe bogozó		
A folytatás első része															NY	
Rákezd								Zeneművel megváltoztató								
A folytatás II. része								Magyar város								
Falusias megszólítás					Ritka női név						Megrázókódítás					
					Van ilyen hurka is						Hazafele!					
Energiamértékegység				Magot földbe juttató					Pipázik népiesen				Kaliber			
				Adósságot lerovó					Anyag-állapot				Sziget-lakó nép			
Üres a ler!			Van ilyen hiba is!							Női név						
			El van végezve							Csiszol						
Lázadást elfojt						Magot hint										
						A folytatás III. része										
Névmás		Európai tenger						Román zeneszerző eleje!								
		40 rabló babája						Ablakon keresztül néző								
Isten egyik jelzője lehet																
Magához tér					Akta közepe!				Kigyóhang							
					Kicsinyítő képző				Nagy szláv nép							
Sír										Spanyol autójel						
										United Kingdom						
Tonna		Bőr vegyjele		Titkot kifecsegg								Nyereg része				
		Greta ..., filmsztár		Száját nagyra nyit								Sas fegyvere				
Tűzben tart					Rossz kívánság											
					Segélykérő jel											
Ilyen nővény a búza is									Iskola régiesen							
									Nyak-melegítő							
Frizurarész is, francia nép is								Kenőanyag					Fogoly			
								Indok					Éjfélíg			
Álhal				Magyar folyó és csatorna				Alváskor látjuk						Kínai hossz-mérték		
				Névelő				Az energia jele						Gramm		
Ibsen drámája																

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

Kiadja a Magyar Unitárius Egyház, Kolozsvár
Alapítási év: 1888. Új sorozat (1990-től)

Szerkesztőség: dr. Czire Szabolcs főszerkesztő, dr. Andorkó Júlia Eszter szerkesztő

Munkatársak: Asztalos Klára (Nők Világa), Czire Alpár (fotó), Forrai Tibor (keresztrejtvény), Barothi Brigitta (ifjúsági oldal), Márkó László (médiareferens, honlap), Nagy Henrietta (gyermekoldal), Szabó László (Szeretetszolgálat)

Tördelés: Virág Péter. Olvasószerkesztő: Dénes Gabriella

Készült a kolozsvári Idea Nyomdában.

A szerkesztőség postacíme: 400105 Cluj, B-dul 21 Decembrie 1989 nr. 9. tel./fax: (0)264 593 236/(0)264 595 927

kozlony@unitarius.org

A lapszám megjeleníthető: kozlony.unitarius.org

Lapterjesztés és adminisztráció: **Gáspár Péter** és **Mezei Melinda**. A lapok kiszállításával kapcsolatos felvilágosítás: **Verbum Egyesület, Gál György Attila**, tel.: 0264 596 478

A kéziratok szerkesztőségbe érkezésének határideje: a tárgyhoz előtti hónap **15-e**. Kéziratokat nem őrizzük meg, és nem küldünk vissza. Közlésre szánt fényképeket kérésre visszaküldünk. A lapban közölt írások nem tükrözik feltétlenül a szerkesztőség nézeteit.

ISSN 1220-8418

BARANGOLÓ

Isten országában

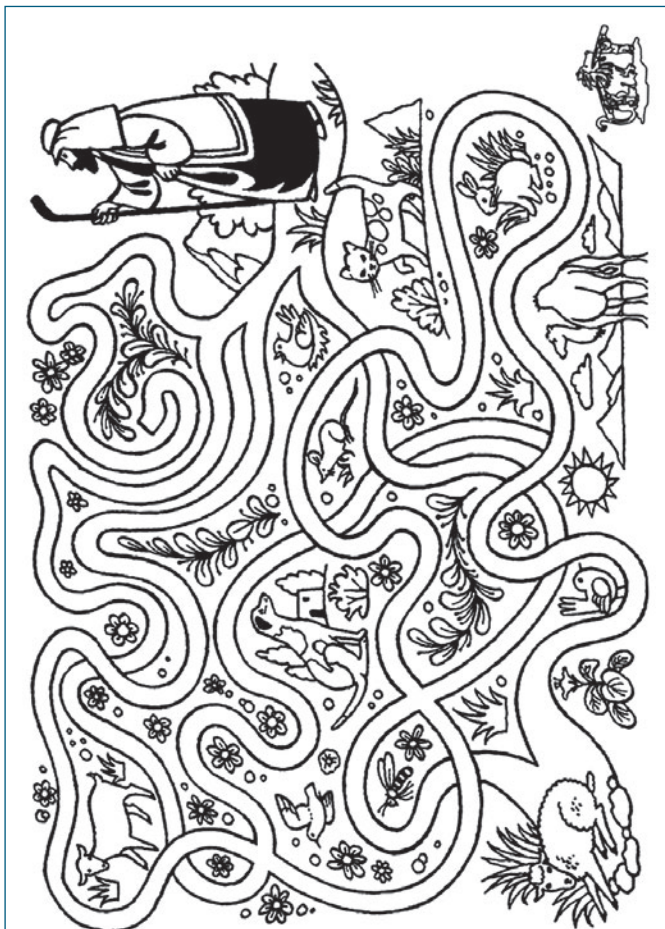

Kedves Barangolók!

A vakációban sem állunk meg, túracipőket előkészíteni! Folyamatosan híreket kapunk Isten országának történéseiről, amelyeket fel kell fedoznünk. Ha már átengedték magatokat a meleg sugarak ringató karjába, akkor töltekezzetek Isten országának csodáival. Találjatok ti is olyan barátokat, embereket, akiknek kezét megfoghatjátok, akiknek segíthettek. Láthatjátok, hogy Isten országában egy ember, akinek száz juha volt, szintén elment, és megkereste az egyetlen elveszett báránykáját. Annyira fontos volt neki az az egy elveszett bárányka, hogy odahagyta érte a többi kilencvenkilencet, csak hogy megtalálja a hiányzót. Merjetez új barátokat szerezni a régiek mellé! A nyárhoz ez is hozzátartozik. Kellemes vakációt nektek!

Júliusi memóriakártya

Az ember a hegyek között legeltette a nyáját, és a száz juh közül egy eltévedt. Az ember úgy döntött, kockáztat, magára hagyja a többi, és elindul megkeresni az elvesztettet. Segíts megkeresni a pásztor elveszett bárányát!

Bibliai Hírek

A legfontosabb forrásokból dolgozunk

Ára: két hal

Hihetetlen! Egy ember nyájából eltűnt egy bárány!

A Barangolók oldalán igyekszünk megosztani a bibliai világ legfrissebb híreit. Így kérjük olvasóinkat, hogy kísérjék figyelemmel a hónaponként megjelenő híreket, nehogy lemaradjanak valamilyen fontos tudósításról.

Lukács evangéliumából úgy értesültünk, hogy egy ember a 100 juh számláló nyájából egyet elveszített. Ezt az információt Máté evangéliuma is megerősíti, így a hír igazsága nem megkérdőjelezhető. Úgy tudjuk, hogy ez az ember a pusztában legeltette a nyáját, és amikor megszámlálta őket, feltűnt neki, hogy egyet nem talál. Így gyor-

san sietett annak az egynek a megkeresésére. Különleges, hogy a 99 juh ott hagyta a pusztában, de biztos nagyon fontos volt neki az az egy. Legújabb tudósításaink szerint sikeresen meg is találta az elveszett juhát, és örömeiben lakomát rendezett barátainak és szomszédjainak.

Hírünket elolvashatják lapozható formában is: Biblia, Újszövetség, Lukács 15,1-7, valamint Biblia, Újszövetség, Máté 18,11-14.

Aranyos-vidék a 21. században

• Orbán Balázs úttörő jellegű két munkája után (*A Székelyföld leírása...*, V. kötet, 1871, illetve *Torda város és környéke*, 1889) Jankó János érkezett a régióba, a frissen megszületett néprajztudomány módszereit érvényesítve kutatásaiban. (*Torda, Aranyosszék, Torockó magyar (székely) népe*, 1893). A vidék népzenejének repertoárját tette közzé Demény Piroska kötete: *Aranyosszék népzeneje*, 1998. Az Aranyos-vidéki települések szöveg- és szokáshagyományait tekintette át az *Aranyosszék népköltészete*, amelyet 2004-ben szerkesztett a recenzens. 2006-ban tanulmánykötet irányította rá a figyelmet a vidék múltjára és kultúrájára (*Aranyos-vidék magyarsága*). A közelmúltban pedig a fiatal olvasók számára készült honismereti olvasókönyv (Keszeg Vilmos: *Aranyos-vidék. Honismereti könyv*, 2014).

A fentiek mellé újabb könyv zárkózik fel: Május 27-én Torockón mutatták be a *Torockó-Aranyosszék Kollégium* (Antológia Kiadó, 2017, szerkesztői Keszeg Vilmos, Sütő Linda és Sütőné Gulyás Éva) című kötetet. A könyv írásait öt szakszöveg foglalja keretbe. Keszeg Vilmos a régió felfedezését, struktúráját, lakosságának alakulását, kulturális és gazdálkodási hagyományait, turisztikai potenciálját foglalja össze. Sütő Linda a régió lakosságának identitását értelmezi. Fodor Attila egy 2014–2015-ben lezajlott kutatás, az aranyosszéki hagyományos értékek mai állapotára irányuló felmérés következtetéseit fogalmazza meg. Furu Árpád Aranyosszék népi építészeti értékeit foglalja össze és példázza. Bálint Róbert Zoltán az unitárius egyház által kezdeményezett vallásos-kulturális-szociális mozgalmat, az *Együtt Isten völgyében* program szándékait és eredményeit mutatja be.

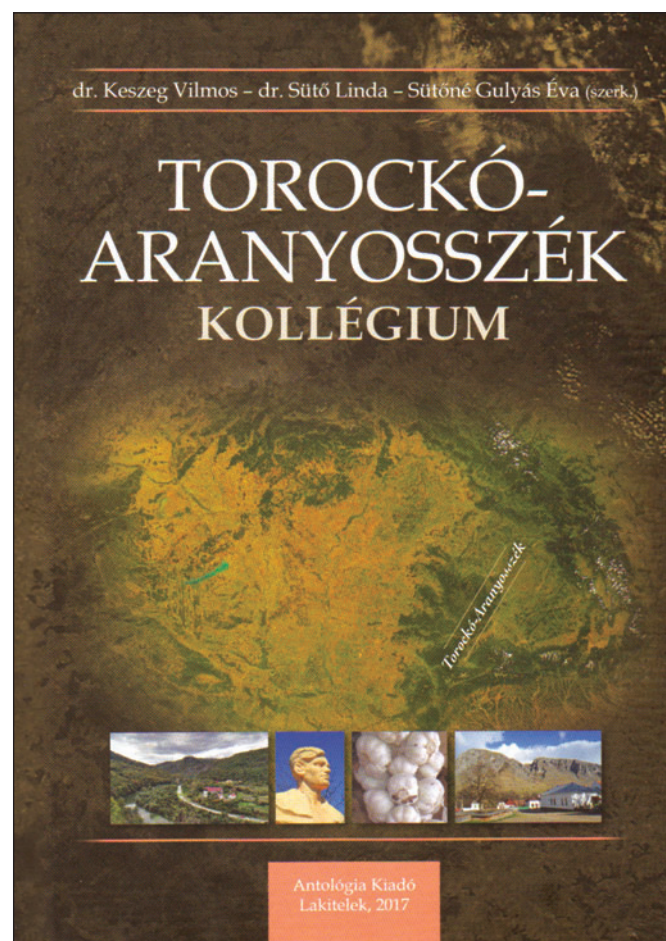
Ebbe a keretbe illeszkedik 16 kutatási beszámoló, helyzetjelentés a vidék településeinek köz-, szociális és kulturális életéről, a településen számon tartott értékekről. A települések egy része hajdani székely falu (Aranyosrákos, Bágyon, Csegez, Felvinc, Harasztos, Kercsed, Kövend, Mészkö, Sinfalva, Székelyföldvár, Székelykocsárd, Alsófelsőszentmihály, Várfalva), a többi a szék határán elhelyezkedő település (Szind, Torockó és Torockószentgyörgy). Az olykor szaktanulmány jellegű beszámolók kitérnek a település múltjára, a lakosság etnikai és felekezeti összetételére, az intézmények állapotára. A szakirodalom konzultálása, valamint két, 2016-ban és 2017-ben lefolytatott terepmunka tulajdonképpen hozadéka a hagyomá-

nyos termelés mai feltételeinek és a helyi szellemi örökségnek számbavétele, valamint a közélet mai animátorainak azonosítása.

Az alapkutatás, valamint a kötet megjelentetése abba a folyamatba illeszkedik, amelyet a friss európai mentalitástörténeti fordulat, az örökségesítés indított el. A magyar országgyűlés 2012-ben hozott döntést a nemzeti értékek és hungarikumok archiválásáról és népszerűsítéséről, amely törvény a kisebbségi státusban élők kultúrájára is vonatkozik. A kutatást 39 főből álló magyarországi csoport végezte el.

A kötet egyaránt szól azokhoz az Aranyos-vidékiekhez, akiknek már nem volt alkalmuk megismerni szülőföldjüknek ezt az arcát, és szól azokhoz, akik távolról indulnak felfedezni a Tordai-hasadék és Torockó környékét. A kötethez tartozó DVD segítségével akár előzetes, virtuális utazás is tehető a vidéken.

KESZEG VILMOS

ifj. Bálint Benczédi Ferenc informatikus (Kolozsvár), **Csibi Kriszta** egyházköri képviselő (Marosvásárhely), **Czibalmos Kozma Réka** építész (Sepsiszentgyörgy), **Farkas Dénes** ny. lelkész-esperes (Kolozs), **Győrő Dávid** főszerkesztő (Kolozsvár), **Keszeg Vilmos** egyetemi tanár (Kolozsvár), **Killyéni András** sporttörténész (Kolozsvár), **Magyari Zita Emese** teológiai hallgató (Szentháromság–Kolozsvár), **Márkos-Mátyás Zita Erzsébet** tanár (Medgyes), **Molnár Imola** lelkész (Nagyvárad), **Nagy Gizella** irodavezető (Marosvásárhely), **Nagy László** lelkész (Marosvásárhely-Bolyai tér), **Rácz Norbert Zoltán** lelkész (Kolozsvár-Belváros), **Simó Melinda** pszichológus (Homoródjánosfalva), **Solymosi Alpár** lelkész (Csíkszereda), **Támba Renátó** szociális munkás (Ózd)